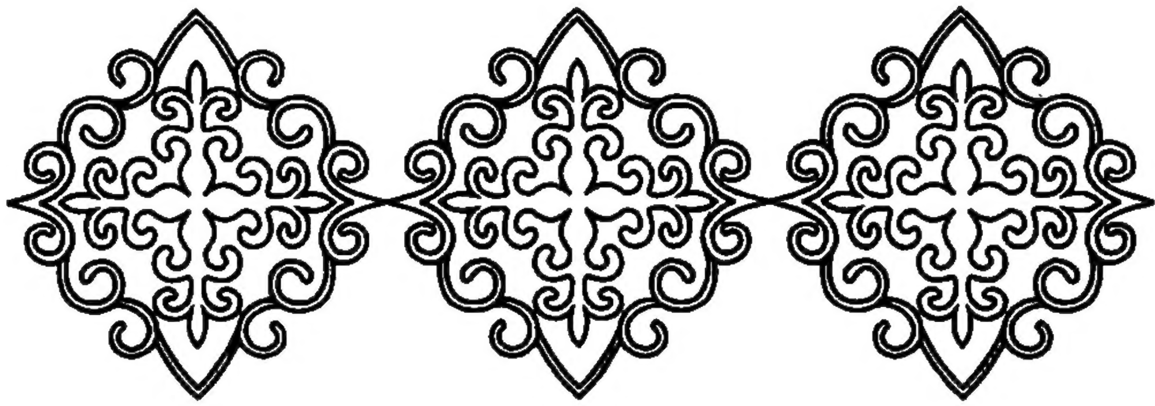

ИСА МАСИХТИНЪ АКЫНДА ЛУКА ХАБАРЛАЙДЫ

Кирис соьз

1 1 Энди коьплер арамызда ашык белгили болган ислердинъ
таварыхларын туьзип баслаганлар. 2 Сол ислерди басыннан
коьрип турганлардынъ эм Алладынъ соьзин яйган кулларынынъ
бизге еткергенлериндей, 3 мага да, сол затларды янъыдан мукаят
тергегеннен сонъ, ызлы-ызыннан тизип, сага, оьрметли Теопил,
4 сен насихатланган окувдынъ терен негизин тагы да бир бегитип,
язбага ой туьсти.

Яхъя пайхамбардынъ туваягынынъ билдирилуьви

5 Юдеядынъ патшасы Иродтынъ куьнлеринде Авия ырувын-
нан Зекерья атлы дин куллыкшысы эм онынъ Арун тукымыннан
Элисабет деген хатыны болганлар. 6 Олардынъ экеви де, Алла-
дынъ алдында туврашыл болып, Раббийдинъ буьтин парызла-
рын эм йорыкларын минсиз толтыра эдилер. 7 Олар аьвлетсиз
эдилер, неге десе Элисабет бедев болган, а энди экеви де уьйкен
ясларына еткен эдилер.

[8] Бир кере оьзининъ ырувынынъ, дин куллыкшысындай, оьз
борышын Алладынъ алдында толтыратаган куьнлеринде, [9] дин
куллыкшыларынынъ арасында болатаган аьдетке коьре, сыбага
тасланган заманда, Зекерьяга Раббийдинъ уьйине ийис шыгарув
мырат пан кирмеге тийисли болды. [10] Буьтин йыйылган халк,
ийис этилетаган заманда, тыста дува этетаган эди.

[11] Сол вакытта Зекерьяга ийис этетаган ериринъ онъ ягында
Раббийдинъ бир маьлеги коьринди. [12] Зекерья маьлекти коьргенде
саьспекледи, оны коркув бийледи. [13] Маьлек ога: «Коркпа, Зекерья,
неге десе сенинъ дуванъ кабыл болган, хатынынъ Элисабет сага
ул табаяк эм сен ога Яхъя атты берееексинъ. [14] Ол сага куваныш
эм ярык аькелеек, эм коьплер онынъ тувганына суьйинеееклер.
[15] Неге десенъ ол Раббийдинъ алдында уллы болаяк; бир заманда
да шагырды эм баска эсиртуьвши затларды ишпеек, ана кар-
нында ок Сыйлы Рухка* толаяк. [16] Ол Исраил халкынынъ коьпле-
рин Раббийге, оьзлерининъ Алласына, кайтараяк. [17] Ол Раббийдинъ
алдында Ильястынъ рухы эм куваты ман юрип, аталарынынъ
юреклерин балаларына бурып, бойсынмаганларда туврашыл-
лардынъ ойларын яратып бараяк, Раббийдинъ алдына аьзир-
ленген халкты салаяк», – деди.

[18] Сонда Зекерья маьлекке: «Мен оны неден билермен? Мен
картайганман эм хатынымнынъ да йыллары еткен», – деди.

[19] Маьлек ога деп яваплады: «Мен Алладынъ алдында ту-
рувшы Жабраилмен эм сени мен соьйлеспеге, сол куванышлы
хабарды сага еткермеге йиберилгенмен. [20] Меним, заманы еткен-
де, эш толмай калмаяк деген соьзлериме ыйнанмаганынъ уьшин,
сен энди сакав болаяксынъ, сол зат толтырылаяк куьнге дейим
соьйлемей тураяксынъ», – деди.

[21] Сол арада халк Зекерьяды саклайтаган эди эм онынъ, Алла-
дынъ уьйиннен шыкпай, калып кеткенине сейирсинетаган эди.

[22] Зекерья шыкканнан сонъ, олар ман соьйлесеалмады. Халк
Алладынъ уьйинде ога коьринис коьрингенин сезди; ол да оны,
тили тыйылганыннан ымлап, анълатты.

[23] Аллага кылынув куьнлери озганнан сонъ, Зекерья уьйине
кайтты. [24] Онынъ пишеси Элисабет авыраяклы болды эм оны

* Сыйлы Рух: Алладынъ коьз бен коьрилмеген, аьр ерде болган куьши.

бес айга дейим халктан ясырды. [25] «Сосындай йылларымда
Раббийим мени языксынды, инсанлар арасында меним кемши-
лигимди тайдырды», – дейтаган эди ол.

Иса Масихтинъ дуныяга энеегининъ билдирилуьви

[26-27] Элисабеттинъ карнындагынынъ алтыншы айында Алла
Жабраил маьлекти Галилеядынъ Назарет каласына Даут тукы-
мыннан Юсуп атлы эр мен соьз тавысып турган кызга йиберди.
Ол кыздынъ аты Марьем эди.

[28] Маьлек ога келгенлей: «Куван, шапагатлы! Раббий сени
мен болар*», – деди.

[29] Марьемди бу соьзлер саьспеклетти эм ол, бу неди билдирген
саламласув экенин анъламай, ойланды. [30] Ога маьлек: «Коркпа,
Марьем, неге десе сен Алладан шапагатлы болгансынъ. [31] Энди
карнынъда болып, ул табаяксынъ эм Оны Иса деп атаяксынъ.
[32] Ол данъклы болаяк, Алла Тааладынъ Улы деп саналаяк. Ога
Раббий Алла Онынъ атасы Дауттен калган такты береек; [33] оьмир
оьмирге Якуп тукымынынъ уьстинде патшалык эттиреек эм Онынъ
патшалыгынынъ сонъгы куьни болмаяк», – деди.

[34] Марьем маьлектен: «Бу кайтип болар, эгер мен энди де эр
сынамаганман?» – деп сорады.

[35] Ога маьлек: «Сыйлы Рух сага туьсеек, Алла Тааладынъ
куьши сени каплап алаяк, сонынъ уьшин туваяк сыйлы Бала
Алладынъ Улы деп аталаяк. [36] Эне бедев деп саналып турган
сага ювык еткен Элисабет те картлыгында ул ман авыраяклы эм
ога энди алты ай болаятыр. [37] Алладынъ бир соьзи де куьшсиз
калмайды», – деп яваплады.

[38] Сонда Марьем: «Мен Раббийдинъ кулыман. Менде сенинъ
айтканынъдай болсын», – деди. Маьлек оннан тайды.

Марьем Элисабетти коьрмеге барады

[39] Сол куьнлерде Марьем асыгыслы болып Юдеядынъ тавлы
кесегиндеги бир шахарга барды. [40] Зекерьядынъ уьйине кирген-
лей, Элисабет пен саламласты. [41] Элисабет Марьемнинъ сала-

* Бир кесек текстлерде: «...болар. Хатынлардынъ арасында сен бакты-
лысынъ».

мын эситкен заманда, онынъ карнындагы аьвлет ойнаклады.
Элисабет Сыйлы Рухка толды. 42 Ол, давысын коьтерип: «Хатын-
лардынъ арасында сен бактылысынъ эм сенинъ карнынъдагы
бала да бактылы! 43 Меним Раббийимнинъ анасынынъ мага сосы
келуьви не себептен болды экен? 44 Неге болса да, сенинъ салам-
ласув тавысынъ мага еткенде, меним карнымдагы саьбийим
куванышлы ойнаклады. 45 Ыйнанганынъ уьшин бактылысынъ,
неге десе Раббийдинъ сага билдиргени толтырылаяк», – деди.

46 Марьем: «Меним яным Раббийди оьрметлейди. 47-48 Ол Оьз
кулынынъ бойсынувын коьргени уьшин коьнъилим Аллага, Кут-
карувшыма, кuванады. Эндиден арбатын мени баьри тукымлар
бактылыга санаяклар. 49 Неге десе куьдиретли Алла мага уллы
ислер этти. Онынъ аты сыйлы! 50 Онынъ рагимлиги ырувдан
ырувга Ога оьрмет этkенлерге яйылаяк. 51 Оьз куватынынъ ка-
рувын коьрсетти, юреклеринде оьктемли ойлары болганларды
шашты. 52 Куьшлилерди тактан туьсирди, бойсынганларды йогар-
га коьтерди. 53 Ашыкканларды оьз берекети мен тойдырды, ама
байларды бир затсыз кайтарып йиберди. 54-55 Ол Оьзининъ кулы
Исраилге ярдам этти эм, аталарымызга айтканындай, Ибрагим-
ге, онынъ тувдыкларына оьмир оьмирге этеек рагимлигин эсин-
де тутты», – деди. 56 Марьем Элисабет пен бир уьш ай кадер
турганнан сонъ уьйине кайтты.

Яхъя пайхамбардынъ тувувы

57 Бала туваяк вакыты еткенде, Элисабет ул тапты.

58 Раббийдынъ ога уллы ийгилик бергенин эситип, онынъ кар-
дашлары эм конъысылары оны ман бирге куванатаган эдилер.
59-60 Сегизинши куьнинде балады суьннетлеек аьдет пен йыйыл-
дылар эм ога атасынынъ атын, Зекерьяды, атамага токтасты-
лар, ама баладынъ анасы унамады эм оны Яхъя деп атаягын
билдирди.

61 Ога: «Сенинъ тукымынъда ондай атлы бирев де йокты да», –
дедилер.

62 Атасыннан, ымлап, онынъ кайтип атаяк болатаганын сора-
дылар.

63 Зекерья такта тилеп алды да язды: «Онынъ аты – Яхъя».
Баьриси де сейирсиндилер. 64 Сол саьатлей Зекерьядынъ авызы

да, тили де ашылды эм ол, Аллага шуькир айта берип, соьйлеп
баслады.
65 Олардынъ тоьгерегинде яшаганларды коркув бийледи. Сол
болган затлардынъ хабары Юдеядынъ баьри тавлы кесегинде
яйылды.
66 Эситкенлердинъ баьриси де оны юреклерине салдылар:
«Сосы аьвлет ким болаяк экен?» – деп, сейирсинип, сорастылар.
Раббийдынъ куваты Яхъя ман бирге эди.

Зекерьядынъ пайхамбарлык соьзи

67 Сыйлы Рухка толган Зекерья пайхамбарлык соьзин айтып
баслады: 68 «Исраилдинъ Алласы-Раббийге шуькир болсын! Оьз
халкына ярдамга келди эм оны куткарды. 69 Оьзининъ кулы
Дауттынъ ырувыннан бизге куьшли Куткарувшыды шыгарды.
70-71 Сыйлы пайхамбарларынынъ авызы ман оьмирден бери бил-
диргениндей, бизди явларымыздан эм баьри коьрип болмайта-
ганлардынъ колыннан куткарды, 72 сыйлы антласувын эскерди,
бизим аталарымызга рагимлик этти, 73-74 Ол атамыз Ибрагим-
ге берген антынша, душпанларымыздынъ колыннан куткарды,
75 Онынъ алдында Ога оьмиримиздинъ баьри куьнлеринде сый-
лылыкта эм туьзликте коркувсыз кылынгандай этти. 76 Сен, аьв-
лет, Алла Тааладынъ пайхамбары деп аталаяксынъ, неге десе
Онынъ алдында барып, Ога йол аьзирлеексинъ. 77-78 Алламыз-
дынъ халкына Онынъ рагимлиги мен олардынъ куьналары ке-
ширилгеннен сонъ куткарылув болаягын анълатаяксынъ. 79 Онынъ
рагимлиги мен йогардан тувган Куьн* каранъада эм оьлим
куьлеткисинде олтырганларды ярыкка шыгараяк, бизим аяклары-
мызды татымлык йолына бураяк». 80 Бала, болса, оьсе барды,
коьнъили мен беркиди эм оьзининъ Исраил халкы алдына келеек
куьнине дейим шоьлде яшады.

Иса Масихтинъ тувувы

2 1 Сол куьнлерде кесарь Августтинъ буьтин урым ерлериндеги
аьдемлер санын язып алув буйырыгы шыкты. 2 Сосы язылып
алынув Киринийдинъ Сирияда тоьрелик суьруьв кезуьвинде би-
ринши эди.

---

* Йогардан тувган Куьн: Иса Масих.

[3] Сонынъ уьшин баьриси де, аьр ким оьз тувган каласына,
язылмага барды. [4] Сондай болып Юсуп та, Даут уьйиннен эм
ырувыннан болган себепли, Галилеядынъ Назарет каласыннан,
Юдеяга, Дауттынъ Бетлехем деп аталатаган каласына атланды.
[5] Онда оьзининъ соьз тавысып турган хатыны Марьем мен бирге
язылмага керек эди. Марьем авыраяклы эди. [6] Олар онда бар-
ганда, Марьемге бала табув заманы етти. [7] Эм Марьем оьзининъ
Улын, тувнъышын, тапты, Оны боьледи эм отлыкка салды, неге
десе конагуьйде оларга орын табылмаган эди.

Суьруьвшилер мен маьлеклер

[8] Сол элде далада суьруьвшилер оьзлерининъ суьруьвлери мен
куьзет шыгататаган эдилер. [9] Бирден олардынъ алдына Раббий-
динъ бир маьлеги туьсти, Раббийдинъ нуры оларды ярыкландыр-
ды. Суьруьвшилер бек корктылар. [10] Ама маьлек оларга: «Корк-
панъыз, мен сизге де, баьри аьдемлерге де бек куванышлы ийги
хабарды билдирмеге келгенмен. [11] Буьгуьн сизге Даут каласын-
да Куткарувшы тувды: Ол Раббий Масихти. [12] Мине сизге онынъ
белгиси: сиз боьленген эм отлыкта яткан балады табаяксыз», –
деди.

[13-14] Сонъ анъламастан маьлекке аспаннынъ сансыз маьлеклер
аьскери келип косылдылар. Олар Аллага шуькир айтып: «Йогар-
дагы Аллага данък, ер уьстинде Онынъ разы болган аьдемлерине
рахатлык болсын!» – дедилер.

[15] Маьлеклер олардан коькке тайганда, суьруьвшилер бир
бирлерине: «Бетлехемге бараяк, онда не зат болганын караяк,
Раббий бизге не затты билдирди экен», – деп айттылар. [16] Олар
асыгыслы бардылар да Марьем мен Юсупты эм отлыкта яткан
балады таптылар.

[17] Коьргенлеринде, сосы Аьвлет акында оларга не зат белгили
болганын айттылар. [18] Эситкенлердинъ баьриси де суьруьвши-
лердинъ айтатаган затларына сейирсине эдилер. [19] Марьем, болса,
сосы соьзлердинъ баьрисин де коьнъилине ювык алып, юрегине
салды. [20] Сонъ суьруьвшилер эситкенлери, коьргенлери эм оларга
калай билдирилгени болса, солай ок болганы уьшин Аллады
данъклай эм Ога шуькир айта, артларына кайттылар.

Исады Алладынъ уьйине аькелдилер

[21] Сегиз куьн озганнан сонъ, Саьбийге суьннет аьдетин этпеге
керек заманы еткенде, Ога карында болаяктан алдын маьлек пен
билдирилген Иса атты бердилер.
[22] Мусадынъ Тауратына коьре тазаланув куьнлери оьткенде, ба-
ладьı Ерусалимге, Раббийдинъ алдына салмага деп, аькелдилер.
[23] Неге десе, Раббийдинъ Тауратында белгиленуьвге коьре, аьр
бир тувнъыш эр саьбийдинъ кайсысы да Раббийге багысланма-
га керек эди. [24] Эм Раббийдинъ Тауратынынъ билдируьвине
коьре курманлыкка эки куьмири*, яде эки коьгершин балапанды
аькелмеге тийисли эдилер.
[25] Сол вакытта Ерусалимде Шимон атлы аьдем болган. Ол
туврашыл, диншил эм Исраилге тынышлыкты уьмитлеген эр эди,
эм Алладынъ Сыйлы Рухы онда эди. [26] Алладынъ Рухы ман
Ога, Масихти коьрмей, оьлмееги билдирилген эди. [27] Сол куьн ол
Сыйлы Рух пан коьнъилленип, Алладынъ уьйине барган эди.
Ата-анасы Иса Аьвлетине, Тауратта буйырылган аьдетти этти-
реек болып, аькелген заманда,
[28] Шимон оны койнына алды, Аллага разылыгын билдирди
де айтты: [29] «Дуныядынъ Бийи, Сенинъ соьзинъ толды; мен,
сенинъ кулынъ, энди рахатлык пан оьлермен. [30-32] Неге десе энди
Сенинъ буьтин халклар алдына аьзирлеген куткарувынъды, баска
миллетлерге билим ярыгын ашаякты эм Оьз Исраил халкынъ-
нынъ данъкын шыгараякты коьзим мен коьрдим!» – деди.
[33] Исадынъ ата-анасы баласына айтылатаган соьзлерге сейир-
синдилер. [34] Сонъ Шимон оларга ийгилик тиледи эм баладынъ
анасы Марьемге: «Сосы Аьвлет Исраилде коьплердинъ йогарга
оьрленуьвине де, коьплердинъ тоьмен туьсуьвине де себеп бола-
як. Ол коьп соьз айттыраяк белги болаяк. [35] Сенинъ оьзинънинъ
янынънан да кылыш оьтеек. Соьйтип коьплердинъ акылындагы
ойлары ашыкланаяклар», – деди.
[36] Былайда тагы да Ашер тувдыгыннан Пануелдинъ кызы Ханна
пайхамбар да бар эди. Кызлай косылган эри мен тек ети йыл
яшаган, а соьле кавдыраган картлыгында эди. [37] Сексен доьрт
ясындагы тул хатын оразасы-дувасы ман кеше-куьндиз Аллага

* Куьмири: ана коьгершин.

кылынып, Онынъ уьйиннен таймайтаган эди. [38] Сол вакытта ол
да аьдемлерге ювыклап, Аллага шуькир айтып, Ерусалимнинъ
куткарылувын саклайтаганлардынъ баьрисине Саьбийдинъ акын-
да хабарлайтаган эди.

Назаретке кайтув

[39] Юсуп пан Марьем Раббийдынъ буйырыгына коьре баьри
затларын эттиргеннен сонъ, Галилеяга, тувган каласы Назарет-
ке кайттылар.
[40] Аьвлет оьсе барды, акылланды, яны беркиди; Алладынъ
шапагаты Онда эди.

Яс Иса Алла уьйинде

[41] Аьр йыл сайын Онынъ ата-анасы Ерусалимге пасха байра-
мына баратаган эдилер. [42] Ол бир он эки ясына еткенде, аьдет-
тегинше, олар тагы да Ерусалимге байрамга келдилер. [43] Байрам
куьнлери кутылып, артларына кайтаятырганда Иса Несилдинъ
Ерусалимде калганын Онынъ ата-анасы эскермей каладылар.
[44] Ол баскалар ман бирге келеди деп, ойладылар; соьйтип бир
куьнлик йолды оьткеннен сонъ, Оны кардаш-ювыкларынынъ
арасыннан излеп басладылар. [45] Сонъ, таппаганларында, Оны
излей, Ерусалимге кайттылар. [46] Уьш куьннен сонъ Исады Алла
уьйининъ каралдысында устазлар арасында олтырып, оларды
тынълай эм оларга сорав сала турганда, табадылар. [47] Оны
тынълавшылардынъ баьриси де Онынъ акыллылыгына, берген
явапларына сейирсинетаган эдилер. [48] Ата-анасы Оны коьргенде
аьжейипсиндилер эм Ога анасы: «Балам! Сен бизге былай неге
эттинъ? Мине Сенинъ атанъ ман мен Сени излестирип, кайгы-
рып юримиз», – деди.
[49] Иса: «Мени излемеге сизге неден керек эди? Яде сиз Меним
Атамнынъ уьйинде болмага керегимди билмединъизбе?» – деп со-
рады. [50] Ама олар оьзлерине айтылган соьзлерди анъламадылар.
[51] Иса олар ман бирге Назаретке кайтып келди эм оларга тынъ-
лавлы болды. Онынъ анасы болган затлардынъ баьрисин де
юрегине салды. [52] Иса оьсти эм акыллана барды. Оны Алла да,
аьдемлер де суьетаган эдилер.

Яхъя пайхамбардынъ увазы

3 1-2 Кесарь Тиверийдинъ басшылык этуьвининъ он бесинши
йылында, Юдеяда Понтий Пилат тоьрелик суьргенде, Ирод –
Галилеяда, кардашы Пилип – Итурея ман Трахонит областинде,
а Лисаний – Авилиний еринде тетрарх* болганларында, бас дин
куллыкшылары Ханан ман Каяпадынъ заманларында, Алла
шоьлге Зекерьядынъ улы Яхъяга соьзин туьсирди. 3 Оннан сонъ
Яхъя Йордан сувы тоьгерегиндеги баьри эллерди айланып, аьдем-
лерге куьналарыннан кеширилер уьшин тевбеге туьспеге, сувда
шомылдырылмага** керегин анълатып юрди.
4 Ешая пайхамбардынъ китабинде язылган соьзлерине коьре:
«Шоьлде шакырганнынъ давысы: „Раббийге йол аьзирленъиз, Ога
сокпакларды туьз салынъыз; 5 Аьр туьрли оьзеннинъ кайсысы
да толсын, аьр тавдынъ да, бийиклевлердинъ де кайсы туьрли-
си де тоьменленсин, кыйшыклык туьзелсин, кынъыр-шонъкыр йол-
лар тегисленсин; 6 неге десе аьр аьдем де Алладынъ куткарувын
коьреек“, – дейди».
7 Яхъя оьзине сувда шомылдырылмага келген халкка: «Йылан
тувдыклары! Сизди келеек шамланувдан кашпага ким уьйрет-
кенди?
8 Тевбеге туьскенинъиздинъ тийисли ислерин коьрсетинъиз.
Юрегинъизди: „Бизим атамыз Ибрагим“, – деп, юбантып ол-
тырманъыз, неге десе Алла сосы таслардан Ибрагимге балалар
курастырмага болаяк. 9 Энди балта да тереклер туьбинде ятады:
хайырлы емисти аькелмейтаган тереклердинъ кайсысы да кеси-
лип отка тасланаяк», – деди.
10 Халк оннан: «Аьше, бизге не этпеге керек?» – деп сорастырды.
11 Ол оларга явапка деп хабарлады: «Кимде эки кийим болса,
сол онынъ бирин болмаганга берсин; кимде ырызкы бар болса,
солай ок этсин».
12 Ясакшылар да сувда шомылдырылмага келдилер эм оннан:
«Устаз, бизге не зат этпеге керекти?» – деп сорадылар.
13 Оларга да: «Сизге буйырылганнан баска бир затты та ти-
леменъиз», – деп яваплады.

* Тетрарх: кишкей ердинъ патшасы.
** Сувда шомылдырылув: Инжилде аьдемнинъ сувда шомылдырылга-
ны янъы яшавга киргенин билдиреди.

[14] Оннан аьскершилер де: «А биз неди этпеге керекпиз?» – деп сорадылар.

«Биревди де ынжынтпанъыз, яладан яла якпанъыз эм оьз кыйынагынъызга канагатланынъыз», – деди Яхья.

[15] Халк уьмитленип саклайтаган эди. Баьрисин де: «Яхъя Масих тувылма экен?» – деген ой кызыксындыратаган эди.

[16] Ога Яхъя баьрисине еткерип: «Мен сизди сувда шомылдырып тазаландыраман, ама меннен Куватлырак келеятыр, мендейлер онынъ аяк кийиминин бавын шешпеге де тийисли тувыллар.
Ол сизди Сыйлы Рух пан, от пан тазаландыраяк. [17] Куьрегин
колына алган. Ол Оьз ындырын тазалаяк, бийдайын амбарына йыяяк та, тобанын соьнмес отка таслап куьйдиреек», – деди.

[18] Яхъя баска туьрли коьп насихатлар берип, халкка Ийги Хабарды билдирди. [19-20] Тетрарх Иродты, оьз кардашынынъ пишеси
Иродиаска уьйленгени эм тагы да баска этетаган яманлыклары уьшин Яхъя бетлегенде, Ирод буьтин яманлыкларынынъ уьстине тагы да бирин косты: ол Яхъяды тутнакка олтыртты.

Исадынъ сувга шомылдырылувы

[21] Буьтин халк сувга шомылдырылганнан сонъ, Иса да сувга шомылдырылды. Дува этеятырган вакытында, коьк как ярылып ашылды.

[22] Сыйлы Рух Ога коьгершин кебинде туьсти эм аспаннан: «Сен Меним суьйикли Улымсынъ, Мен Сага разыман», – деген давыс эситилди.

Исадынъ асылы-тукымы

[23] Иса Оьз аьрекетин баслаганда, отыз ясларына келген эди. Аьдемлер ойлаганларындай, Ол Юсуптынъ улы эди. Юсуп,
болса, Элийдинъ улы, [24] Мататтынъ улы, Левийдинъ улы, Мелхийдинъ улы, Яннайдынъ улы, Юсуптынъ улы, [25] Матитиядынъ
улы, Амостынъ улы, Нахумнынъ улы, Эслийдинъ улы, Нагайдынъ улы, [26] Махаттынъ улы, Матитиядынъ улы, Шимийдинъ
улы, Юсуптынъ улы, Юдадынъ улы,

[27] Йохананнынъ улы, Решадынъ улы, Зерубавелдинъ улы,
Шалтиелдинъ улы, Нерийдинъ улы, [28] Мелхийдинъ улы, Аддийдинъ улы, Косамнынъ улы, Элмадамнынъ улы, Эрдинъ улы,

[29] Ешудынъ улы, Элиезердинъ улы, Йоримнинъ улы, Матат-
тынъ улы, Левийдинъ улы, [30] Шимоннынъ улы, Юдадынъ улы,
Юсуптынъ улы, Йонамнынъ улы, Элиякимнинъ улы,
[31] Маладынъ улы, Меннадынъ улы, Мататадынъ улы, Натан-
нынъ улы, Дауттынъ улы, [32] Ишайдынъ улы, Оведдинъ улы, Бо-
аздынъ улы, Салмоннынъ улы, Нахшоннынъ улы, [33] Аминадав-
дынъ улы, Арамнынъ улы, Эсроннынъ улы, Перестинъ улы,
Юдадынъ улы, [34] Якуптынъ улы, Исхактынъ улы, Ибрагимнинъ
улы, Терахтынъ улы, Нахордынъ улы,
[35] Серуктинъ улы, Регудинъ улы, Пелектинъ улы, Эвердинъ улы,
Шалахтынъ улы, [36] Кенаннынъ улы, Арпакшадтынъ улы, Сам-
нынъ улы, Нухтынъ улы, Ламехтинъ улы, [37] Метушелахтынъ улы,
Ханохтынъ улы, Яредтинъ улы, Махалалелдинъ улы, Кенан-
нынъ улы, [38] Эноштынъ улы, Шеттинъ улы, Аьдемнинъ улы, а
Аьдем, болса, Алладынъ улы эди.

Исадынъ сыналувы

4 [1] Сыйлы Рухка толган Иса, Йордан сувыннан кайтып кел-
геннен сонъ, Рухтынъ коьнъиллендируьви мен шоьлликке
йиберилди. [2] Иблис шоьлде Оны кырк куьн сынады. Сол заман-
нынъ ишинде авызында бир зат та болмаган себепли, Иса ахы-
рында ашыкты. [3] Сонда иблис Ога: «Эгер Сен Алладынъ Улы
болсанъ, сосы тасларга оьтпек болмага буйыр», – деди.
[4] Иса ога: «„Аьдем тек бир оьтпек пен яшамаяк“* деп языл-
ган», – деди.
[5-6] Иблис Оны бийик ерге шыгарды, коьз ашып юмганша, Ога
дер-дуныядынъ буьтин эллерин коьрсетти эм: «Мен Сага солар-
дынъ баьрисининъ уьстинде иеликти де, олардынъ данъкын да
берейим, неге десе олар мага тапшырылган эм суьйгениме бер-
мege болаякпан.
[7] Сога коьре, эгер Сен мага бас ийсенъ, баьриси де Сеники бо-
лар», – деди.
[8] Сонда Иса Ога: «Китапте**: „Раббий Алланъа бас ий эм тек
Ога кылын“ деп язылган», – деп яваплады.

---

* „Аьдем ... яшамаяк“: бир кесек текстлерде «Аьдем тек бир оьтпек пен тувыл, ама Алладынъ баьри соьзлери мен яшаяк».
** Китапте: бир кесек текстлерде «Меннен тай, иблис!»

[9] Оннан сонъ иблис Оны Ерусалимге аькелди, Алла уьйининъ
бийиклевине салды, Ога: «Эгер Сен Алладынъ Улы болсанъ,
муннан туьбине атыл. [10] „Алла Оьз маьлеклерине Сени аьдуьв-
леп сакламага тапшырган“ [11] эм „Олар, Сенинъ аягынъ таска
тиймес уьшин, Сени колларында аькетееклер“ деп язылганды
да», – деди.

[12] Ога Иса явапка: «„Раббий Алланъды сынама“ деп те языл-
ган», – деди.

[13] Оннан сонъ иблис Исады сынаганын койды, кезуьви келген-
ге дейим Онынъ касыннан тайды.

Назарет каладагы синагогта

[14] Сыйлы Рухтынъ куьшин алган Иса Галилеяга кайтты.
Онынъ акындагы соьзлер буьтин тоьгерегиндеги ерлерге яйыл-
дылар. [15] Ол аьдемлерди синагогларда уьйретти эм баьриси де
Оны данъклайтаган эдилер. [16] Иса Назаретке, оьзи оьскен-тер-
бияланган ерине барды. Онда Оьзи, аьдетинше этетаганындай,
шабат куьн* синагогка келди. Синагогта Иса окымага турды.
[17] Ога Ешая пайхамбардынъ китабин бердилер эм Ол, оны алып
ашып, былай язылган ерин табып:

[18-19] «Раббийдинъ Рухы менде. Ол, Мага май ягып, Мени ярлы-
пакырларга ийги хабарды айтпага, есирдегилерге** куткарыла-
якларын, сокырларга коьзлерининъ ашылаякларын анълатпага,
эзиетленгенлерди эркинликке шыгармага, Раббийдинъ (аьдем-
лерге) разылыгын береек заманын билдирмеге йиберген», – деп
окыды.

[20] Иса китапти япты да они синагогтынъ куллыкшысына кай-
тарды. Синагогтагылардынъ коьзлери Исага тигилген эдилер.
[21] Сонда Ол тынълавшыларына айтып баслады: «Буьгуьн сизинъ
эситкенинъиз бен бу язув толтырылды».

[22] Баьриси де Ога разы болдылар. Онынъ авызыннан шыгата-
ган хайырлы соьзлерине аьжейипсиндилер эм: «Сосы Юсуптынъ
улы тувыл ма экен?» – деп соьйлестилер.

---

* Шабат куьн: жуьйтлердинъ тыншаюв куьни, юма куьннинъ аксамын-
нан юма эртеси куьннинъ аксамына дейим болады.

** Есирдегилерге: бир кесек текстлерде «юреклери сынганларды сав
этпеге».

[23] Иса оларга: «Элбетте, сиз Мага такпактынъ соьзлери мен
айтпага болаяксыз: „Эмлевши, оьзинъди оьзинъ сав эт! Булайда,
тувган еринъде, сол биз эситкен Капарнаумда эткен затларынъды
кайтарып эт,“ – дегенди айтпага болаяксыз. [24] Дурысын айтаман
сизге, эш бир пайхамбарды да оьзининъ тувган еринде хош
коьрип йолыкпайдылар. [25] Туьзин айтаман сизге, Исраилде Ильяс
пайхамбардынъ заманларында уьш йыл алты айга дейим коьк
ябылып, буьтин ерде авыр ашлык болганда, онда тул хатынлар
коьп болдылар.

[26] Кенем де, Ильяс тек Сидон ериндеги Сарапат каласына бир
тул хатынга болмаса, олардынъ баска биревлерине де йиберилмеген эди.

[27] Исраилде Элиша пайхамбардынъ заманында авыр тери маразы болганлар коьп эдилер, аман да олардынъ ишиннен тек бир
сирияшы Наман болмаса, эш бирев де тазаланмаган», – деди.

[28-29] Оны эситкенде, синагогтагылардынъ баьриси де ашувга
толдылар. Турып, Исады каладан кувып шыгардылар да кала
орынласкан тавдынъ басындагы ярдан атаяк болдылар. [30] Ама
Иса олардынъ ортасыннан оьтти, Оьз йолы ман кетти.

Капарнаум каласында синагогта

[31] Иса Галилеядынъ Капарнаум каласына барды эм шабат куьн
халкты уьйретуьвин баслады. [32] Олар Онынъ окувына аьжейипсинетаган эдилер, неге десе Онынъ соьзининъ куьши бар эди.

[33] Синагогта кара куьш бийлеген йинли киси бар эди. Ол бирден давысын коьтерип кышкырды: [34] «Назаретши Иса, калдыр
бизди! Сенинъ бизде не ишинъ барды? Сен бизди аьлек этпегеме
келгенсинъ? Сенинъ ким экенинъди билемен. Сен Алладынъ
Сыйлысысынъ!»

[35] «Тын!» – деп каты буйырды Иса, – «Шык оннан!» Эм йин
кисиди баьрисининъ алдында ерге йыкты, эш бир хаьте де этпей,
оннан шыкты.

[36] Баьриси сейирсинетаган эдилер эм олар оьз ара бир бирлерине: «Бу не зат окув экен? Ол кара куьшлерге иелик пен, куьш
пен буйырады эм олар кашып кетедилер!» – деп айта эдилер.

[37] Исадынъ хабары тоьгерегиндеги баьри якларга яйылатаган эди.

Иса коьп аьдемлерди сав этеди

[38] Иса, синагогтан шykканнан сонъ, Шимоннынъ уьйине барды.
Шимоннынъ кайнанасы сол вакытта безгек пен куьйип-янып
авырыйтаган эди. Исадан ога ярдам этпеге тиледилер. [39] Иса
авырганнынъ уьстине ийилди де безгегин тыйдырды. Безгектен
кутылган хатын, сол саьатлей турды, оларды ас пан сыйлады.

[40] Куьн кавысып бараятырган вакытта, аьдемлер, кимнинъ
кайдай туьрли маразлысы бар болса, соны Исага аькелип бас-
ладылар. Ол олардынъ аьр кайсысына да колын тийдирди,
баьрин де сав этетаган эди. [41] Сондайлардынъ коьплериннен,
кышкырыклап: «Сен – Алладынъ Улысынъ!» – деп, йинлер де
шыгататаган эдилер. Ама Иса оларга айтпага ызын бермеди, неге
десе олар Онынъ Масих экенин биле эдилер.

[42] Куьн тувганда, Иса шыкты да авлак ерге барды. Аьдемлер
Оны излестирдилер. Тапканда, Оны оьзлериннен йибермеек
болдылар. [43] Ама Ол халкка: «Мен баска калаларда да Алла
Патшалыгыннан ийги хабарды яйып юрмеге тийислимен, неге
десе Мен сонынъ уьшин йиберилгенмен», – деди. [44] Эм Юдея-
дынъ* синагогларында уваз айтып юретаган болды.

Иса биринши сокталарын сайлап алады

5 [1] Куьнлердинъ биринде халк Исады курсап алып, Алладынъ
соьзин тынъламага йыйылган заманда, Ол Кинесар коьлдинъ
касында туры эди.

[2] Ол коьл шетинде турган эки кайыкты коьрди. Балыкшылар
кайыклардан туьсип, йылымларын ювып туры эдилер. [3] Сол
кайыклардынъ бирисине, Шимондыкына, кирди, Шимонга ягадан
бираз таймага тиледи; сонъ олтырып, халкты уьйретип баслады.
[4] Айтып кутылганнан сонъ, Иса Шимонга: «Терен ерине юзип
бар да балык ысламага йылымларды тасла», – деп тиледи.

[5] Шимон Ога: «Устаз! Биз туьн бойы ислеп шыктык, тек бир
зат та ыслаялмадык, кенем де, Сенинъ соьзинъди этип, йылым-
ларды таслайым», – деди.

---

* Юдеядынъ: бир кесек текстлерде «Галилеядынъ».

[6] Соьйтип эткеннен сонъ, олар сансыз балык ысладылар, аьле
йылымлары да йыртылып басладылар. [7] Баска кайыктагы йол-
дасларына, келип ярдам этсинлер деп, ымладылар. Олар да
келип, кайыкты балыкка толтырдылар. Сонъ олар авырлыктан
батып та басладылар.
[8] Оны коьргенде Шимон Петер, Исадынъ аягына йыгылып:
«Раббий, меннен кет, неге десе мен куьнали кисимен», – деди.
[9] Ол эм онынъ янында болганлардынъ баьриси сол шаклы балык
туьскенине сейирсиндилер. [10] Шимоннынъ йолдасларын, Зеведей
улларын Якуп пан Яхъяды да солай ок сейирсинуьв бийледи.
Сонда Иса Шимонга: «Коркпа, буьгуьннен алып сен аьдем-
лердинъ янын авлаяксынъ», – деди. [11] Балыкшылар эки кайыкты
ягага тартып шыгардылар, баьри затларын калдырдылар да
Исадынъ артыннан иердилер.

Иса авыр тери маразлыды сав этеди

[12] Иса калалардынъ биринде болганда, авыр тери маразы
болган аьдем келди де ялбарып, Онынъ аягына йыгылды эм
тиледи: «Раббий, эгер суьйсенъ, мени тазаламага болаяксынъ».
[13] Иса колын созды, ога тийгистти де айтты: «Суьемен, таза-
лан». Сол саьатлей оннан маразы тайды.
[14] Иса ога: «Биревге де билдирмей, тек дин куллыкшысына
бар, тазаланганынъ уьшин, Муса пайхамбар буйыргандай, ша-
атликке курманлык шал», – деп буйырды. [15] Кенем де Онынъ
хабары коьптен коьп халк арада яйылатаган эди. Аьдемлер
куйылып, Оны тынълар эм оьз маразларыннан эмленер уьшин
келетаган болдылар. [16] Иса болса, авлак ерлерге кетип, Аллага
дува этетатаган эди.

Аягы-колы курысканды сав этуьв

[17] Бир куьн Иса уьйрететаган вакытында, Галилея ман Юдея-
дынъ эм Ерусалимнинъ аьр ерлериннен келген фарисейлер мен
Таурат устазлары да олтырып турганлай, авырганларды Раббий-
динъ Ога берген куьши мен сав этетаган эди. [18] Мине сонда
ким эсе де биревлер аягы-колы курыскан маразлыды тоьсеги мен
коьтерип келип, уьйге киргистпеге, Исадынъ алдына салмага ша-
лыстылар. [19] Ама аьдемнинъ коьплигиннен кирмеге йол таппай,
уьйдинъ тоьбесине минип, оны аштылар, оннан авырганды тоьсе-

ги мен ортага, Исадынъ алдына туьсирдилер. [20] Иса олардынъ
(Ога) ыйнанувларын коьрип, сол аьдемге: «Кешириледи сенинъ
куьналарынъ», -- деди.

[21] Дин аьлимлери мен фарисейлер: «Аллага ассы болган бу
ким экен? Бир Алладан баска куьналарды ким кеширмеге болады?»
– деп, оьз ара ойластылар.

[22] Иса, олардынъ ойлаганларын сезип, оларга явапка айтты:
«Сиз юрегинъизде не затты юргистесиз? [23] Не затты айтпага
енъил: „Сенинъ куьналарынъ кешириледи“, яде „Тур да юр“
деп айтув енъилме? [24] Тек сиз ер юзинде Аьдем Баласынынъ*
куьналарды кеширмеге куьши бар экенин билмеге керексиз».
Сонъ Ол авырган кисиге: «Сага айтаман, тур, орнынъды ал да
уьйинъе кайт», – деди.

[25] Эм ол сол саьатлей турды, олардынъ алдында яткан орнын
алды, Аллады данъклап, уьйине кайтып кетти. [26] Баьриси де
сейирсиндилер, Аллады данъкладылар эм коркувга туьсип: «Биз
буьгуьн кайдай кужырлы ислерди коьрдик», – деп, айттылар.

Исадынъ Левийди (Матайды) шакырувы

[27] Оннан сонъ Иса тыска шыкты эм ясак йыюв ерде олтырган
Левий атлы ясакшыды коьрди, ога: «Меним ызымнан кел», –
деди. [28] Эм Левий, болганын калдырып, турды да Онынъ ызыннан
барды. [29] Левий оьзининъ уьйинде Исага сыйлав зияпет этти,
зияпетке коьп ясакшылар да, баскалар да бирге йыйылдылар,
ас-сув ишип олтырдылар. [30] Фарисейлер мен дин аьлимлери
соьйлесип, Исадынъ сокталарына: «Сиз не уьшин ясакшылар
эм куьналилер мен бирге еп-ишип олтырасыз?» – дедилер.

[31] Иса оларга явапка: «Савлыгы болганларга тувыл, а маразлыларга
эмлевши керек болады. [32] Мен туврашылларды тувыл,
а куьналилерди тевбеге туьспеге шакырып келгенмен», – деди.

Ораза тутув акында сорав

[33] Олар Исага: «Не уьшин Яхъядынъ сокталары да, фарисейлердики
де, тез-тез ораза тутып, дува этедилер, а Сеникилер еп-ишип
турадылар?» – дедилер.

---

* Аьдем Баласы: Иса Масих.

[34] Оларга Иса: «Сиз калай коьресиз, эгер тойда киевдинъ ка-
сындагы теньлерине, ораза тутынъыз деп, буйырсанъыз ийги
боларма экен? [35] Заманы келгенде, киевди олардан тайдырсалар,
сонда, сол куьнлерде олар да ораза тутарлар», – деп яваплады.
[36] Оны ман бирге Иса оларга таварых айтты. «Эш бирев де
янъы кийиминнен ямавлык йыртып алып эскирген кийимине
ямамайды. Баскаша айтканда, ол янъы кийимин де йыртар,
эски кийимине де ямавга ярамас. [37] Бирев де яс шагырды эски
тулыкка куймайды. Баскаша айтканда, шагыр оны тасып тесер,
оьзи де агып тоьгилер, тулык та аьлек болар. [38] Ама яс шагыр
янъы тулыкка куйылмага тийисли болады*. [39] Эш бирев де
эски шагырды ишкенде, янъы шагыр тилемес, неге десе: „Эски
шагыр – ийги“ деп айтар», – деди.

Шабат (юма эртеси)
куьн акында сорав

6 [1] Бир шабат куьн Исага эгин кырлардынъ иши мен озбага ке-
рекли болды. Онынъ сокталары бийдай масакларын уьзип,
аяларында уьйкалап, оны еп бара эдилер. [2] Сонда фарисейлер-
динъ бир кесеклери оларга: «Сиз шабат куьнинде тийисли бол-
маган затты неге этесиз?» – дедилер.
[3] Иса оларга явапка: «Дауттынъ оьзи де, оны ман биргесине
болганлар да ашыкканларында не зат эткенлерин окымаган-
сызба? [4] Ол Алладынъ уьйине кирип, тек дин куллыкшыларына
багысланып, баска биревге де емеге тийисли болмаган, онда
салынган оьтпеклерди алып ашады эм оьзи мен турганларга да
берди», – деди эм: [5] «Аьдем Баласы шабаттынъ да Иеси», – деп
косты.

Колы курыган аьдем

[6] Баска бир шабат куьнинде Иса синагогка, халкты окытайым
деп, барды. Сонда онъ колы курыган бир аьдем бар эди. [7] Дин
аьлимлери мен фарисейлер Исады шуьшлемеге сылтав излейта-
ган эдилер, сонынъ уьшин шабат куьн эмлер ме экен деп, сынап,
анъылып турдылар.

---

* Бир кесек текстлерде болады: «Сол заманда экеви де сакланар».

[8] Иса, олардынъ ниетлерин биле турганлай, колы курыган
аьдемге: «Тур да ортага шык», – деди. Ол, турып, алдыга
шыкты. [9] Сонда Иса оларга айтады: «Мен сизден бир затты со-
райым: Не этпеге керек шабат куьн? Яманлык па, яде яхшылык
па? Янды куткарув ма, яде оны йойтув ма*?» [10] Олардынъ
баьрисине карап алды да сол колы курыган кисиге: «Колынъды
соз!» – деди. Аьдем айтканындай этти; онынъ колы баскасындай
сав болды. [11] Олар, акылсыздай, ашувландылар эм оьз ара, Иса
ман не зат этеек экен деп, соьйлестилер.

Исадынъ он эки элшиси

[12] Сол куьнлерде Иса тавга, дува этер уьшин, коьтерилди де
туьн бойы Аллага дува эте турды. [13] Эртеси куьн, Оьзининъ сок-
таларын шакырып, олардынъ арасыннан он экисин сайлап алды
да оларга элши деген атты берди. [14] Иса Оьзи Петер деп атайта-
ган Шимонды эм онынъ тувган кардашы Эндрейди, Якупты эм
Яхъяды, Пилипти эм Барталмайды, [15] Матайды эм Томады,
Алпай улы Якупты эм Зилот** атлы Шимонды, [16] Якуп улы
Юдады эм сонъында кыянатшы болган Юда Искариотты
айырды.
[17] Иса олар ман бирге тавдан туьсти, бир тегис ерде токтал-
ды. Онда Онынъ коьплеген сокталары, Юдеядан, Ерусалимнен,
денъиз ягадагы Тир мен Сидон ерлериннен келген коьп халк
туры эдилер.
[18] Олар Оны тынъламага эм оьзлерининъ маразларыннан
айырылмага келгенлер. Солай ок кара куьшлердинъ азабын
шегетаганлар да савартылдылар. [19] Исадан шыгатаган куьш,
баьрисин де савартатаган себепли, буьтин халк Ога коллары
ман тиймеге амал излейтаган эди.

Ийги тилеклер эм каргыслар

[20] Иса сокталарына коьз атып: «Пакырлар бактылы, неге десе
Алла Патшалыгы сизики. [21] Энди ашыкканлар бактылы, неге де-
се сиз тойдырылаяксыз. Соьле йылайтаганлар бактылы, неге

* Бир кесек текстлерде: «„... йойтув ма?“ Олар уьндемей эдилер».
** Зилот: Исраилди рим аьскершилерден тазаламага шалыскан аьдем.

десе куьлеексиз. 22 Аьдем Баласы уьшин сизди коьрип болмаса-
лар, сизди ямагатынъыздан айырып тасласалар, азарлап, сизинъ
атынъызды наьлетлеселер де, сиз бактылысыз. 23 Солай болган
куьн куванынъыз эм шатланынъыз, неге десе коькте сизинъ савга-
нъыз уьйкен! Сизди коьрип болмаганлардынъ аталары да пай-
хамбарлар ман тап солай этетаган эдилер. 24 Керисинше, байлар,
сизге – кайгы, неге десенъиз сиз энди оьз юбанышынъызды алган-
сыз. 25 Кайгы – сизге, энди тойганларга, неге десе ашлыкта ка-
лаяксыз. Кайгы – сизге, энди куьлгенлерге, неге десе, йылап, сонъ
сыйыт этеексиз. 26 Кайгы – сизге, эгер баьри халк сизге аьруьв
айтса, тап солай аталары да ялган пайхамбарлар акында айта-
таган эдилер.

Душпанларынъызды суьйинъиз

27 Тек сизге, Мага тынълаганларга, айтаман: душпанынъызды
суьйинъиз, сизди коьрип болмаганларга ийгилик этинъиз. 28 Сизди
каргайтаганларга ийги тилек тиленъиз, сизди корлайтаганлар
уьшин дува этинъиз. 29 Сизинъ бир ягынъызга сокканга экиншисин
де тутынъыз; тыс кийиминъизди алаятырганга коьйлегинъизди де
алмага тыювлык этпенъиз. 30 Сизден тилейтаганнынъ кайсысына
да беринъиз эм сизикин алганнан артына кайтарувды излеменъиз.
31 Аьдемлер сизге калай этпеге керегин суьетаган болсанъыз, сиз
де оларга солай ок этинъиз.

32 Эгер сизди суьйгенлерди суьетаган болсанъыз, ога не муь-
сирев бар? Неге десе куьналилер де оьзлерин суьетаганларды
суьедилер. 33 Эгер сизге ийгилик эткенлерге, сиз де яхшылык
этсенъиз, ога не муьсирев бар? Неге десе куьналилер де солай ок
этедилер. 34 Эгер бергенлеринъннен кайтармага уьмитленип бо-
рышкага беретаган болсанъыз, сонынъ уьшин не муьсирев? Неге
десе куьналилер де оьзлериндейлерге борышкага, сол кадер ок
алар уьшин бередилер. 35 Сиз душпанларынъызды суьйинъиз эм
ийгилик этинъиз, борышкага да, артына бир затты та сакламай,
беринъиз; сонда сизинъ савганъыз уьйкен, сиз Алла Тааладынъ
уллары боларсыз, неге десе Ол икрамсызларга да, огырсызлар-
га да солай ок рагимли. 36 Атанъыз рагимли болгандай, сиз де
рагимли болынъыз.

Баскаларды терислеменъиз

[37] Терислеменьиз, сиз де терисленмессиз, айыпламанъыз эм
айыпланмассыз; кеширинъиз эм кешируьвли боларсыз. [38] Бери-
нъиз, сизге де берилер: берекетли, мол оьлшем мен уьйилип, сып-
ланып, сизинъ кушагынъызга куйылар, неге десе кайдай оьлшем
мен оьлшесенъиз, солай ок сизге де оьлшенер», – деди.
[39] Иса оларга тагы да бир таварыхты айтты: «Сокыр сокырды
етип юрер ме экен? Экеви де шонъкырга атылмаслар ма? [40] Сок-
тасы оьзининъ устазыннан йогары болмайды, а толы окувлы
болганнан сонъ, кайсысы да устазындай болаяк. [41] Оьзинънинъ
коьзинъдеги баганады сезбей, аданастынъ коьзиндеги шоьпке неге
карайсынъ? [42] Не де сен оьз коьзинъдеги баганады коьрмей кар-
дашынъа: „Кардашым, бер, мен коьзинъдеги шоьпти шыгара-
йым", – деп, кайтип айтарсынъ? Эй, экиюзли! Энъ алды ман
коьзинъдеги баганады шыгар, сонъ кардаштынъ коьзиндеги
шоьпти калай шыгармага болаягын коьрерсинъ.

Терек эм емислер

[43] Яман емис беретаган яхшы терек болмайды: эм де ийги емис
аькелетаган яман терек йок. [44] Кайдай терек те оьз емисиннен
таныладьı, неге десе коьгем теректен ынжыр йыйылмас эм ийт-
бурыннан юзим алынмас. [45] Огырлы аьдем юрегинде йыйылган
яхшылыктан яхшылык шыгарады; ама огырсыз аьдем юрегин-
де йыйылган яманлыктан яманлык тувдырады, неге десе онынъ
авызы юрегиндегин билдиреди.

Эки негиз

[46] Сиз неге Мени, „Раббий, Раббий" деп, атайсыз, ама Меним
айтканларымды этпейсиз? [47] Мага келип, Меним соьзлеримди
тынълаган эм оларды толтырган аьр аьдем кимге усаганын ай-
тайым:
[48] Ол терен казганнан сонъ, негизин тас уьстине калап, уьй салган
курувшыга усайды: сонынъ уьшин, сув тасыганда уьйге келип со-
гылса да, уьйди козгалталмайды, неге десе ол яхшы каланган*.

* Ол яхшы каланган: бир кесек текстлерде «онынъ негизи тас уьстине каланган».

[49] Тынълап, ама айтылганды этпеген аьдем, болса, уьйин туьп-
сиз ер уьстине калаган аьдемге усайды: негизсиз уьй, сув келип
сокканлай, опырап кетеди. Ондай уьйдинъ опыраву уллы болады».

Урым юзбасшысынынъ ыргаты сав болады

7 [1] Иса Оьзин тынълайтаган халкка соьзлерин айтып кутыл-
ганнан сонъ Капарнаумга кирди. [2] Онда бир урым юзбасшы-
сынынъ баалаткан ыргаты оьлим аьлге етип авырыйтаган эди.
[3] Исадынъ акында эситкенлей, Ол жуьйт аксакалларын, ыргатын
сав этпеге келер ме экен деп, тилетип йиберди. [4] Аксакаллар
Исага келип: «Бу аьдем ярдам этуьвинъе тийисли. [5] Ол халкы-
мызды суьеди, биз уьшин синагог та салдырган», – деп, ялба-
рып тиледилер.
[6] Иса олар ман барды. Уьйге етпеге бираз калганда, алдыла-
рына юзбасшы досларын йиберип, Ога: «Кыйналма, Раббий, Сен
меним уьйиме кирмеге мен тийисли тувылман. [7] Сонынъ уьшин
мен Сага баралмаганым да, неге десе оьзимди ога тийисли
тувылдай коьрдим. Тек бир соьз айтсанъ, ыргатым сав болар.
[8] Мен оьзим де баскаларга бойсынган аьдеммен, меним колымда
да аьскершилер бар. Олардынъ бирисине: „Кет“, – десем, кетеди;
баскасына: „Кел“, – десем, келеди; ыргатыма: „Муны эт“, –
десем, ислейди», – деп айттырды.
[9] Иса, оны эситкенде, сейирсинди эм Оьзининъ артыннан ке-
летаган халкка бурылып: «Сизге айтаман, сосындай ыйнанувды
Мен Исраилде де таппаганман», – деди. [10] Йиберилгенлер, кери
уьйге кайтканда, ыргатты сав-эсен таптылар.

Наин калада тул хатыннынъ улынынъ тирилуьви

[11] Оннан сонъ тез арадан Иса Наин деп аталган калага кетти
эм Оны ман сокталары да, коьп халк та биргесине бардылар.
[12] Ол кала капысына янасып келген вакытта, былайда оьликти
шыгараятыр эдилер. Ол анасынынъ ялгыз улы эди, ана оьзи де
тул хатын эди. Каладан шыгатаган коьп халк та сол хатын ман
бирге бара эди. [13] Раббий хатынды коьргенде языксынды эм ога:
«Йылама!» – деди.

[14] Ювыклай берип, шапырашка колын тийгистти; оны коьтер-
ген аьдемлер токталдылар эм Иса: «Йигит, сага айтаман, тур!» –
деп буйырды. [15] Оьлик коьтерилди, олтырды эм соьйлеп баслады.
Иса оны анасына кайтарды.
[16] Сонда баьрисин де коркув бийледи. Олар Аллады данъклап:
«Бизим арамыздан уллы пайхамбар шыкты!» эм «Алла Оьз
халкына ярдам этпеге келди!» – дедилер. [17] Исадынъ хабарлары
буьтин Юдеяга эм онынъ тоьгерегиндеги ерлерге яйылдылар.

Исадынъ Яхъя пайхамбарга явабы*

[18] Яхъядынъ сокталары ога сол затлардынъ баьрисин бил-
дирдилер.
[19] Сонда Яхъя сокталарынынъ экевин шакырды: «Сол келмеге
тийисли Сенсинъ ме, яде баскады сакламага керек пе?» – деп,
соратып, Исага йиберди.
[20] Олар Исага келип: «Шомылдырувшы Яхъя бизди Сага, сол
келмеге Сенсинъ ме, яде бизге баскады сакламага керек пе деп,
соратып йиберген», – дедилер.
[21] А сол вакыт Иса коьплерди маразларыннан, сыркавларын-
нан эм кара куьшлерден сав этетаган эди, коьплеген сокырлар-
дынъ да коьруьвин кайтаратаган эди. [22] «Барынъыз, коьргенле-
ринъизди эм эситкенлеринъизди Яхъяга айтынъыз: сокырлар
коьз ашадылар; аксаклар юрип кетедилер; авыр тери маразлылар
авырувларыннан тазаланадылар; санъыравлар эситедилер; оьл-
генлер тириледилер эм пакырларга Ийги Хабар билдириледи.
[23] Мага ыйнанувын йойтпаяк сол – наьсипли», – деди Иса келген-
лерге явапка.
[24] Иса, Яхъядынъ элшилери кеткеннен сонъ, халкка Яхъядынъ
уьстиннен айтып баслады: «Сиз шоьлге не зат коьрмеге барган
эдинъиз? Ел мен шайкала турган камысты ма? [25] Аьше, неди
коьрмеге барган эдинъиз? Юмсак кийимди кийген аьдемди ме?
Тек ярасык кийинетаганлар эм мол яшайтаганлар патша сарай-
ларында боладылар. [26] Неди карамага барган эдинъиз? Пай-
хамбарларды ма? Аьше, сизге айтаман, оннан да уллыракты.
[27] „Мине Мен элшимди Сенинъ алдынъа йибереятырман, ол

* Яхъя пайхамбар: грек тилде «сувга шомылдырувшы Яхъя».

Сенинъ алдынъда йолынъды аьзирлеп юреек“, – деп язылган
эне сол болады.
28 Сизге айтаман, хатынлардан тувганлар арасында Яхъядан
уллырак йок. Ама Алла Патшалыгында энъ кишкейи оннан
уькен».
29 Яхъдынъ колы ман сувга шомылдырылган баьри халк, ясак-
шылар да йшинде болып, Исадынъ соьзлерин эситип, Алладынъ
туьзлигин данъкладылар. 30 Фарисейлер мен Таурат аьлимлери
болса, Яхъядынъ колы ман сувга шомылдырылмага унамады-
лар, Алладынъ оларга буйырганын кери кактылар.
31 Сонда Иса: «Ким мен тенълестирмеге болаяк сосы тукым
аьдемлерди? Олар кимге усайдылар?» – деди. 32 «Олар, базар
майданында олтырып, бир бирине: „Биз сизге сыбызгы тарттык,
а сиз бийимединъиз; биз кайгылы анълар йырладык, ама сиз
йыламадынъыз“, – деп кышкырган балаларга усайдылар. 33 Шо-
мылдырувшы Яхъя келди, не оьтпек емейди, не шагыр ишпейди,
а сиз: „Онда йин бар“, – дейсинъиз.
34 Аьдем Баласы келди, ашайды эм ишеди; а сиз: „Мине ас
ашамага да, шагыр ишпеге де суьеди, ясакшыларга эм куьнали-
лерге дос болады“, – дейсинъиз. 35 Ама акыллылыктынъ туьз-
лиги буьтин аьвлетлеринде коьринеди».

Исадынъ аягына май яккан хатын

36 Фарисейлердинъ биреви Исады аска шакырды. Иса онынъ
уьйине барды, сыпыра янында оьз орынын алды. 37 Сол вакыт
ол каладынъ бир куьнали хатыны, фарисей уьйинде Исадынъ
олтырганын билгенде, ак мермер шоьлмек пен ийисли май алып
келди. 38 Ол, Исадынъ аягынынъ касына ювыклап турды эм,
йылап, коьзяслары ман Онынъ аякларын ювды, сонъ оьз шашы
ман суьртти, оларды оьпти, ийисли-кокыслы майды ягып басла-
ды. 39 Исады шакырган фарисей оны коьргенде, оьзи оьзине:
«Эгер дейим Ол уьшини мен де пайхамбар болса, Ол Оьзине
ким эм кайдай кыскаяклы ябысатаганын билер эди; хатын –
куьналиди», – деди.
40 Сонда ога карап, Иса: «Шимон, Мен сага айтаягым бар», –
деди.
«Айт, Устаз», – деди Шимон да.

[41] «Эки аьдем бир ок иесине борышлы болганлар, – деп басла-
ды Иса соьзин. – Бири бес юз динар тийисли, а экиншиси – элли.
[42] Тек, олардынъ тоьлемеге бир затлары да болмаган себепли,
экевине де борышларын кеширеди. Айтшы, экевининъ кайсысы
оны бек суьер экен?»
[43] Шимон: «Меним ойыма коьре, кимге коьбирек борышы ке-
ширилген – сол», – деп яваплады.
«Сен дурыс ойлайсынъ», – деди Иса. [44] Сонъ Иса хатынга ка-
рады да Шимонга айтты: «Коьресинъме сен бу хатынды? Мен
сенинъ уьйинъе келдим, сен Меним аягыма сувды да берме-
динъ. Бу хатын, болса, коьзяслары ман Меним аягымды ювды
эм шашлары ман суьртти. [45] Сен саламласканда да оьппединъ,
а ол, Мен бу ерге келгенли, аягымды оьпкенин токтатпайды.
[46] Сен Меним басыма зейтун майын да якпадынъ, а ол аягыма
да ийисли-кокыслы майды ягады. [47] Сол себептен сага айтаман:
онынъ коьп куьналары кеширилгени уьшин ол соьйтип суьйимин
коьрсетеди. А кимге аз кеширилетаган болса, сол аз суьеди».
[48] Хатынга да: «Сенинъ куьналарынъ кешириледилер», – деди.
[49] Иса ман олтырган аьдемлер ишлериннен: «Куьналарды да
кеширетаган Бу ким болды?» – дейтаган эдилер.
[50] Иса, болса, хатынга: «Сенинъ ыйнанувынъ сени куткарды;
рахатлык пан бар», – деди.

Исага иерген хатынлар

8 [1] Оннан сонъ Иса, уваз айтып, Алла Патшалагыннан ийги
хабарды билдирип, калалар ман эллерде айланды. Он эки
элшиси де оны ман бирге эди. [2] Солай ок кара куьшлерден кут-
карылган эм авырувларыннан савартылган кайбир хатынлар да
Иса ман бирге бара эдилер: ишиннен ети йин шыккан Магдал-
лы Марьем, [3] Иродтынъ уьйин юргистетаган Хузадынъ пишеси
Йоханна ман Сусанна эм коьплеген баска туьрли хатынлар.
Олар Иса ман элшилерининъ исине оьзлерининъ мал-муьлклери
мен ярдамласатаган эдилер.

Эгинши акында таварых

[4] Баьри калалардынъ яшавшыларыннан келип, Онынъ касына
коьп халк йыйылган заманда, Иса таварых айтып баслады:
[5] «Эгинши урлыгын шашпага шыгады. Эм ол шашатаган вакыт-

та урлыклардынъ бир кесеги, йол шетине туьсип, тапталады.
Коьктинъ куслары оларды шоьплейдилер. 6 Баскасы таслыкка
туьседи де, шыксалар да сувсыз болган себепли курыйдылар.
7 Оьзге биревлери тегенеклер арасына туьседилер эм, тегенеклер
оьскенде, оларды от басады. 8 А баска биревлери берекетли то-
пыракка туьседилер де тизилип тувадылар эм эгилгеннен юз
кайта коьп онъыс бередилер». Муны айтканнан сонъ: «Кимнинъ
эситпеге аьли бар болса, сол эситсин!» – деди.

Таварыхтынъ маьнеси

9 Исадынъ сокталары Оннан: «Бу таварых неди билдиреди?» –
деп сорадылар. 10 Иса: «Сизге Алла Патшалыгынынъ сырларын
билмеге билим берилген. А баскаларга карап, Мен таварыхлатып
айтаман, неге десе олар карайдылар да коьрмейдилер, эситеди-
лер де анъламайдылар», – деп яваплады. 11 «Мине таварыхтынъ
маьнеси: урлык – ол Алла Соьзи. 12 А йол шетине туьскен урлык-
лар – олар соьзди эситуьвшилер, ама сонъыннан иблис келеди,
олар ыйнанып куткарылмасын деп, юреклериннен соьзди алып
кетеди. 13 А таска туьскенлери – олар соьзди эситип, куванып кабыл
этуьвшилер, ама олардынъ тамырлары йоклыктан, ыйнанувлары
кесек заманга етип, сынав вакытта ыйманнан шыгатаганлар
боладылар. 14 А тегенеклерге туьскенлери – соьзди эситуьв-
шилер, ама оьз йоллары ман кеткенде, каьр, байлык, яшав
завкы ман алданып бастырыладылар эм емис бермейдилер.
15 Берекетли топыракка туьскенлери – олар соьзди эситкеннен
сонъ, оны огырлы эм алал юректе саклап, туьзимлик пен онъыс
беруьвшилер».

Орнына салынган майшырак

16 «Бирев де майшыракты савыт пан бастыраяк яде орындык
астына салаяк болып яндырмайды. Оны, уьйге киргенлер ярык
коьрсин деп, орнына саладылар. 17 Белгили болмаслык ясыртын
бир зат та йок эм ашылмай калмаяк эш бир терен ясырылган сыр
да болмайды. 18 Сонынъ уьшин эситкенлеринъиздинъ уьстиннен
ойланынъыз. Кимде бар, сога берилеек; а кимде йок, соннан
болаяк деп ойланганы да тартылып алынаяк».

Исадынъ анасы ман кардашлары

[19] Исага анасы ман кардашлары келдилер. Ама халк коьп
болган себепли, олар Онынъ касына баралмадылар. [20] «Ананъ
ман кардашларынъ тыста Сени коьреек болып турадылар», –
деп билдирдилер.
[21] Иса оларга: «Меним анам эм кардашларым – Алла соьзин
тынълавшылар эм оны толтырувшылар», – деп яваплады.

Давыл тынды

[22] Бир куьн Иса Оьзининъ сокталары ман кайыкка олтырды да:
«Коьлдинъ аргы ягына оьтеек», – деди. [23] Юзип бараятырганда,
Иса уйклап кетти. Коьлде ел эсти, куьшли давыл коьтерилди.
Кайыкка сув куйылып баслаганда, олар кавыфлы аьлге туьстилер.
[24] Сокталары Онынъ янына келип: «Насихатшы, Насихатшы!
Аьлек болаятырмыз!» – деп уянттылар. Иса турды, елди де,
сувдынъ толкынласувын да тыйдырды. Давыл ятысты эм тыныклык энди.
[25] Сонъ Иса сокталарына: «Сизинъ ыйманынъыз кайдады?» –
деди.

Олар коркып эм хайранланып, бир бирлерине: «Ким ди Бу? Ол елге де, сувга да буйырады, эм олар Ога бойсындылар», – деп айттылар.

Герасада йинлиди савартув

[26] Олар Галилеяга карсы орынласкан Гераса* кыралына юзип
келдилер. [27] Иса ягага шыккан заманда, Оны кала яшавшыла-
рыннан бирев йолыкты. Ол, коьптен бери йинли болып, кийим
де киймей, уьйде де яшамай, кабыр дорбынларында туратаган
эди. [28] Ол Исады коьргенлей, Онынъ алдына йыгылды да куьшли
давысы ман кышкырды: «Алла Тааладынъ Улы Иса, менде не
ишинъ барды? Азаплама мени, Сеннен тилеймен», – деди. [29] Иса
кара куьшке бу аьдемнен шыкпага буйырды. Неге десе кара куьш
ога коьп кере ябысатаган эди. Сонынъ уьшин ога шынжыр-бугавларды байлап, ыслап туратаган эдилер, кенем де ол шынжыр-бугавларды уьзип йин мен шоьлге кувылатаган эди.

---

* Гераса: бир кесек текстлерде «Гадара».

[30] Иса оннан: «Атынъ калай?» – деп сораганда, ол: «Легион*», – деп яваплады, неге десе онынъ ишине сол кадер йинлер кирген эдилер.

[31] Йинлер Исадан, бизди туьпсиз кайтпаска йиберме деп, ялбарып тиледилер.

[32] Сол ерде тавда уьйкен донъыз суьруьви отлайтаган эди. Эм
йинлер Исадан сол донъызларга кирмеге ызын беруьвди тиле-
дилер. Оларга ызын берилгенде, [33] сол аьдемнен шыгып, донъыз-
ларга кирдилер де, суьргини мен бийик ярдан коьлге атылып,
баттылар.

[34] Суьруьвшилер болган67 ислерди коьрдилер, шабып барып,
калаларда, эллерде хабарладылар. [35] Аьдемлер болган затларды
коьреек болып каладан шыктылар да Исага ювыклап келдилер
эм ишиннен йинлери шыккан аьдемнинъ кийинип, туьз акылына
келип эм Исадынъ аягында олтырганын коьрип корктылар.
[36] Коьргенлер, болса, оларга йинлидинъ калай сав болганын айт-
тылар. [37] Сонда Герасадынъ тоьгерегинде яшаган буьтин халк
Исадан олардынъ ериннен кетпеге тиледилер, неге десе оларды
уьйкен коркув бийлеген эди. Ол артына кайтпага кайыкка олтыр-
ды. [38] Йинлериннен айырылган аьдем: «Оьзинъ мен бирге мени де
алып бар», – деп тилегенде, Иса оны: [39] «Бар, уьйинъе кайт эм
Алла сага не эткенин айт», – деп йиберди. Ол кетип, буьтин
калада Иса ога не эткенин айтып айланды.

Яирдинъ кызы ман авырувлы хатыннынъ сав болувы

[40] Иса артына кайтканда, Оны халк хош коьрип йолыкты, неге
десе Оны баьриси де саклай эди. [41] Сонда синагогтынъ басшысы
Яир деген аьдем келди эм Исадынъ аягына йыгылып, Оннан
уьйине келмеге тиледи. [42] Неге десе он эки ясларындагы ялгыз
кызы оьлим аьлде эди.

Иса онынъ уьйине бараятырганда, халк тоьгерегинде уьймелес-
тилер. [43-44] Он эки йылдан бери кан тасувдан кыйналган, буьтин
байлыгын эмлевшилерге сыраф этип берген, ама сав болалмаган
бир кыскаяклы да Исадынъ артыннан барып, Онынъ кийимининъ
этегине колын тийгистти. Сол саьатлей онынъ кан агувы токталды.

---

* Легион: 6000 аьскерши.

[45] «Ким Мага тийип кетти?» – деп сорады Иса.
Баьриси де: «Тиймедик!» – дегенде, Петер эм оны ман бирге болганлар: «Насихатшы! Тоьгерегинъней халк уьймелеседилер эм кыстырадылар, а Сен: „Мага ким тийди?“ – деп, айтасынъ!» – дедилер.
[46] Ама Иса: «Ким ди бирев мага тийгенде, Мен Оьзимнен шыккан куьшти сездим», – деди.
[47] Сонда хатын, энди билинмей калмаягын коьрип, касына ювык-
лады да, калтырап, Онынъ алдына йыгылды эм буьтин халк алдында не себептен Ога колын тийгисткенин эм сол саьатлей сав болганын ашык айтты. [48] Сонда ога Иса: «Кыз*, сенинъ
ыйнанувынъ сени куткарды. Рахатлык пан бара бер», – деди.
[49] Иса соьйтип соьйлей турганнынъ арасында, синагог басшы-
сынынъ уьйиннен бирев келип, ога: «Сенинъ кызынъ оьлди, энди Устазды кыйнама», – деди.
[50] Ама Иса, муны эситип Яирге: «Коркпа, тек ыйнан, кутка-
рылаяк», – деди.
[51] Уьйге келгенде, Иса Оьзи мен тек Петерден, Яхъядан,
Якуптан эм кыздынъ атасы ман анасыннан баска биревди де киргистпеге унамады. [52] Баьриси де кыз уьшин йылап, сыйыт
этетаган эдилер. Ама Иса: «Йыламанъыз, ол оьлмеген, тек уйклайды», – дегенде, [53] аьдемлер, кыздынъ оьлгенин билген себеп-
ли, Ога куьлдилер.
[54] Ол, кыздынъ** колыннан ыслады да: «Тур, кызалак!» – деп,
давысын коьтерди. [55] Кыздынъ яны келди, ол сол саьатлей
турды. Иса ога ашамага бир зат бермеге буйырды. [56] Ата-анасы
сейирсиндилер. Иса оларга, болган затты биревге де айтпанъыз деп, буйырды.

Иса он эки соктасын халкка йибереди

9 [1] Иса он эки соктасын шакырып, оларга буьтин йинлерди енъ-
меге, авырувларды савартпага куьш эм иелик берди. [2] Сонъ
оларды Алла Патшалыгын халкка билдирмеге эм маразлыларды сав этпеге йиберди.

* Кыз: бир кесек текстлерде «Таьвекеллен, кыз».
** Кыздынъ: бир кесек текстлерде «баьрисин тыска шыгарды эм кыздынъ».

[3] Оларга: «Йолга бир зат та алманъыз: не таякты, не артпак-
ты, не оьтпекти, не куьмисти. Кийиминъиз де эки кат болмасын.
[4] Кайдай уьйге кирсенъиз де, сонда калынъыз эм оннан йолга
шыгынъыз. [5] А эгер сизди элге ювытпасалар, сол каладан кети-
нъиз, оларга карсы болганынъызды шаатлап, аякларынъыздынъ
табаныннан шанъды да кагып калдырынъыз», – деп насихат-
лады. [6] Сокталар элден элге юрип, аьр ерде де Ийги Хабарды
билдирдилер эм авырганларды саварттылар.

Иродтынъ юреги тынышлык таппайды

[7] Болганлардынъ хабары тетрарх Иродка да етти. Эм ол адас-
ты-састы, неге десе кайбиревлер: «Бу Аьдем – оьлген ериннен
тирилген Яхъя», – дедилер.
[8] Баска биревлери: «Ильяс келген», оьзгелери болса: «Бурын-
гы пайхамбарлардынъ биреви тирилген», – деп соьйлейтаган
эдилер.
[9] Ирод: «Яхъядынъ басын кескен эдим. Бу ким экен? Эситета-
ган хабарларым не?» – деп, Исады коьрмеге амал излестирди.

Бес мынъды тойдырув

[10] Элшилери кайттылар, Исага оьзлерининъ не эткенлерин
хабарладылар. Иса оларды Оьзи мен айырым бир авлак ерге,
Бетсайда деген каладынъ шетине, далага аькетти. [11] Ама халк
муны анълаганда Онынъ артыннан иерди. Иса олар ман Алла
Патшалыгы акында соьйледи, маразларыннан кутылмага кере-
ги болганларды сав этти.
[12] Куьн оьтип, кас караланып баслаганда, он эки соктасы
Онынъ касына келди эм Ога: «Халкты йибер, тоьгеректеги эллер-
ге барып, оьзлерине азык эм конакбай тапсынлар; неге десе биз
мунда бос ердемиз», – деп айттылар. [13] Ама Иса: «Сиз оларды
ашатынъыз», – деди.
Сокталары: «Бизим тек бес оьтпек пен эки балыктан баска эш
бир затымыз да йок, яде биз, оьзимиз барып, сосы аьдемлердинъ
баьриси уьшин ырызкы сатып алаякпа?» – дедилер. [14] Онда бир
бес мынъга ювык аьдем бар эди.
Иса Оьзининъ сокталарына: «Оларды ерге эллисерден олтыр-
тынъыз», – деди.

[15] Сокталары солай эттилер де баьрисин олтырттылар. [16] Иса,
болса, бес оьтпек пен эки балыкты алды, коьkке карап, шуькир
айтты да оларды сындырып халкка уьлестирер уьшин соктала-
рына берди.
[17] Баьриси де ашап тойдылар, эм олардан арткан увакларды
он эки савытка йыйдылар.

Петер Исады Масих деп таныйды

[18] Бир вакыт Иса авлак ерде дува этип турганда, Оны ман
сокталары да бар эдилер. Ол: «Халк Мени ким деп санайды?» –
деп олардан сорады.
[19] Олар Ога: «Шомылдырувшы Яхъя деп; оьзгелери, болса,
Ильяс деп; а баскалары бурынгы пайхамбарлардынъ бири ти-
рилген дейдилер», – дегенди айттылар.
[20] Иса олардан: «А сиз Мени кимдей коьресиз?» – деди.
Петер Ога: «Алладынъ Масихи», – деп яваплады.
[21] Ама Иса сокталарына, каты этип, муны эш биревге де бил-
дирмеске буйырды.

Иса оьлип тирилеегин билдиреди

[22] Иса айтты: «Аьдем Баласы алдыда коьп азапларды шекпеге
керек. Аксакаллар, бас дин куллыкшылары эм дин аьлимлери
Оны кабыл этпееклер. Ол оьлтирилеек эм уьшинши куьнинде
тирилеек».
[23] Сонъ баьрине де карап: «Эгер ким Меним артымнан барма-
га суьйсе, сол оьзи оьзине карамай, оьзи азап шегеек кашты* аьр
куьн коьтерип, Меним ызымнан барсын. [24] Ким оьз янын сакла-
мага шалысса, сол оны йойтар; а ким янын Меним уьшин йойтса,
сол оны саклар. [25] Аьдем, буьтин дуныяды бийлеп, оьзи оьзин
йойтса, не де оьзин зыян этсе, муннан ога не пайда? [26] Ким
Меннен эм Меним соьзимнен уялса, соннан Аьдем Баласы да
Оьзининъ, Атасынынъ эм де сыйлы маьлеклердинъ данъкы ман
келген вакытта уялаяк. [27] Сизге дурысын айтаман, мунда турата-
ганлардынъ бир кавымлары, Алла Патшалыгын коьрмей, оьлим-
нинъ татувын билмеек», – деди.

---

* Каш: шуьшлилерди оьлтирер уьшин шуьй мен керилетаган дарагаш.

Исадынъ туьрленуьви

[28] Сосы соьзлерден сонъ сегиз куьн кадер оьткенде, Иса, Петерди, Яхъяды эм Якупты алып, тилек этпеге тавга коьтерилди.
[29] Онда дува этип турган вакытта, Онынъ шырайы туьрленди,
кийими агарды, йылтырады. [30] Эм мине сонда эки эр коьринди,
Оны ман соьйлести. Олар Муса ман Ильяс эдилер. [31] Олар
саьвле мен ярыкландырылган эдилер, Исадынъ Ерусалимде оьлип бу дуныядан коьшееги акында айттылар.
[32] Петерди эм оны ман бирге болганлардынъ баьрисин уйкы басты, ама уянганларында, олар Исадынъ ярыкланып туьрленгенин эм Онынъ янында турган эки кисиди коьрдилер. [33] Киси-
лер касыннан кетеятырган вакытта, Петер, оьзи не айтканын да билмей: «Насихатшы! Биз мунда турсак, калай аьруьв эди! Уьш кос салаяк: бириси Сага, бириси Мусага эм бириси Ильяска болар», – деди.
[34] Петер соьзин кутармай, булыт коьринди де оларды каплап
алды. Олар булыт ишине киргенде корктылар. [35] Оларга булыт
ишиннен: «Бу Меним сайлаган Улым; Онынъ соьзин тынъланъыз», – деген давыс келди. [36] Сол давыс эситилип тынганда,
Иса ялгыз эди. Сокталары уьндемедилер эм сол куьнлерде коьргенлерди эш биревге де айтпадылар.

Йинли кедединъ сав болувы

[37] Экинши куьнинде олар тавдан туьсеятырганда, Исады коьп
халк алдына шыгып, йолыкты. [38] Бирден халк арасыннан бирев:
«Устаз! Тилеймен Сага, меним улыма ярдам эттага. Ол меним
сынъар биревим. [39] Ога йин ябыса турады, ол бирден кышкырыклап баслайды. Йин оны калтыратады, онынъ авызын коьпиртеди
эм оны эзиетлеп, кыйынлыкка калдырады. [40] Мен сокталарынънан йинди кувып шыгарувларын тилеген эдим, ама олар оны этеалмадылар», – деп кышкырды.
[41] Иса ога явап берип айтты: «Эй, ыймансыз, йолдан шыккан тукым! Кашанга дери Мен сиз бен болаякпан эм сизди шыдап турмага тийислимен? Аькел мунда улынъды», – деди.
[42] Яс келеятырган заманында, оны йин ерге йыкты, калтыратты, ама Иса кара куьшти тыйды. Кедеди сав этти, оны атасына берди.

Иса оьлип тирилеегин тагы да эскереди

43 Буьтин халк Алладынъ уллы куьдиретине сейирсинетаган
эди. Баьриси де Исадынъ эткен ислерине аьжейипленип турганда,
Ол сокталарына: 44 «Бу соьзлерге кулакларынъызды салынъыз:
Аьдем Баласы аьдемлер колына тутылып берилеек», – деди.
45 Ама олар бу соьзлер не затты билдиретаганын анъламадылар,
маьнеси олардан ясырылганыннан оны сезбедилер эм бу соьз
акында Исадан сорамага тартындылар.

Уьйкенимиз ким болаяк

46 Сокталар арасында, уьйкенимиз ким болар экен деген, эри-
суьв шыкты. 47 Иса, олардынъ коьнъиллериндегин билип, киш-
кей балады алды да оны Оьзининъ алдына салды. 48 Эм оларга:
«Меним атымнан сосы баладьг кабыл этип ким йолыгады, сол
Мени кабыл этеди. Ким Мени кабыл этип йолыгады, сол Мени
Йиберуьвшиди де кабыл этеди. Сол себепли сизинъ баьринъиз-
ден де кишкей ким болса, сол уьйкенинъиз болар», – деди.

Сизге карсы болмаган – сизинъ ягынъыз

49 Сонда Яхъя айтты: «Насихатшы! Биз Сенинъ атынъ ман
йинлерди кувып шыгарувшы аьдемди коьрип, ол бизим ара-
мыздан болмаган себепли, оны токтаттык».
50 «Тыйманъыз, неге десе ким сизге карсы тувыл, сол – сизинъ
ягынъыз», – деди Иса ога.

Самария эли Исады киргистпейди

51 Исадынъ бу дуныядан коькке алынаяк куьнлери ювыклаган-
да, Ол Ерусалимге бараяк болып, таьвекелленип, йолга шыкты.
52 Ол Оьзининъ алдында хабаршыларын йиберди. Олар да барып,
Исадынъ келерине баьрисин аьзирлер уьшин Самариядынъ элле-
рининъ бирине кирдилер. 53 Ама Исады Ерусалимге баратаганы
уьшин киргистпедилер. 54 Муны коьрип, Онынъ сокталары Якуп
пан Яхъя: «Раббий, суьйсенъ, Илъяс этекндей, биз коьктен от
туьсиреек, оларды аьлеклесин деп, айтаяк», – дедилер.

55 Ама Ол, оларга бурылып, оларды тыйды эм: «Сиз оьзинъиз-
де кайдай куьш бар экенин билмейсиз. 56 Аьдем Баласы аьдем-
лердинъ янларын аьлек этпеге тувыл, а куткармага келген», –
деди. Оннан сонъ олар баска элге кеттилер.

Исага иеруьв акында дерис

57 Олар йолда бараятырган вакытта Исага бирев: «Сен кайда
барсанъ да мен Сенинъ артынънан бараякпан», – деди.
58 Сонда Иса ога: «Туьлкилер инли боладылар, коьктинъ кус-
лары – уялы, а Аьдем Баласынынъ бас сугар ери йок», – деди.
59 А баскасына: «Меним артымнан иер», – дегенде, ол: «Раббий!
Алды ман барып атамды коьмип келмеге ызын берши», – деп
тиледи.
60 Иса ога: «Оьлгенлерди коьммеге оьлилердинъ оьзлерине
калдыр; а сен барып, Алла Патшалыгын билдирип юр», – деди.
61 Тагы да баскасы: «Мен Сенинъ артынънан бараякпан, Раб-
бий! Тек алды ман аьелим мен аманласпага ызын бер», – деп
тиледи.
62 Ама Иса: «Колын сабанга салган эм артына карап барата-
ган, Алла Патшалыгында кылынмага сенимли тувыл», – деп
билдирди.

Иса етпис соктасын йибереди

10 1 Оннан сонъ Иса, Оьзининъ сокталарыннан тагы да баска
етписин* сайлап айырды эм Оьзи бармага керек болган баьри
калаларга эм ерлерге йиберди. 2 Оларга: «Аслык онъыслы, а ис-
шилер аз, сога коьре аслык Иесиннен онъысына исшилер йибер-
меге тиленъиз.
3 Барынъыз! Мен сизди, козылардай, боьрилер арасына йиберея-
тырман. 4 Биргенъизге не бокша, не артпак, не машпак алма-
нъыз эм йолда эш бирев мен де саламласпанъыз. 5 Кайдай уьйге
кирсенъиз де, алды ман „Бу уьйге рахатлык“ дегенди айтынъыз.
6 Онда рахатлыкты суьювши яшай болса, сиз тилеген рахат-
лык онда калар; эгер болмаса, оьзинъизге кери кайтар. 7 Сол уьйде
калынъыз эм не зат пан зияпетлесе, соны ашанъыз-ишинъиз, неге

* Етпис: бир кесек текстлерде «етпис эки».

десе исши оьз иси уьшин баргыга тийисли. Уьй-уьйден коьшип
юрменъиз.
[8] Эгер сиз калага кирсенъиз, сизди онда хош коьрип йолыкса-
лар, не берселер де соны ашанъыз. [9] Онда болган маразлыларды
сав этинъиз, оларга „Алла Патшалыгы сизге ювыклаган“ деп
билдиринъиз.
[10] Ама сиз кирген кайсы бир калада да сизди ювытпасалар,
сонда орамларга шыгып айтынъыз: [11] „Каланъыздынъ аягымызга
ябыскан топырагын да сизге кагып калдырамыз. Тек билинъиз,
сизге Алла Патшалыгы ювыклаган“. [12] Сизге айтаман: Сол куьнде
сол калага коьре, Содом каласына колайырак болаяк.

Тевбе этпегенлерге – кайгы!

[13] Кайгы сага, Коразын! Кайгы сага, Бетсайда! Неге десе сизде
болып озган куьдиретли ислер Тир ман Сидонда коьрсетилген
болсалар, олар коьптен бери эрегожадан кийим кийип, куьлде ол-
тырган эм тевбеге туьскен болар эдилер. [14] Ама кыямет куьн сизден
эсе де Тир мен Сидонга енъилирек болаяк. [15] Сен де, коькке дейим
оьрленген Капарнаум ахыретке дери тоьмен туьсирилеексинъ.
[16] Сизди тынълайтаган, Мени тынълайды; сизди кери кагата-
ган, Мени де кери кагады. Мени кери кагатаган, Мени Йиберуьв-
шиди де кери кагады».

Етпис соктасынынъ кайтувы

[17] Етпис соктасы артына куванышлы кайтты: «Раббий, Се-
нинъ атынъ ман бизге йинлер де бойсынадылар», – дедилер.
[18] Иса оларга: «Мен коьктен, ясноктай атылып туьскен шай-
танды коьрдим. [19] Каранъыз, Мен йыланларды, каракуртларды
эм душпаннынъ баьри куьшлерин таптамага сизге куьдирет бе-
ремен; сизге бир зат та заран этпеек. [20] Ама йинлердинъ сизге
бойсынатаганларына кuванганнан эсе де, сизинъ атынъыз коькте
язылганы уьшин шатланынъыз», – деди.
[21] Сол вакытта, Исадынъ коьнъили Сыйлы Рух пан куваныш-
ка толды эм: «Рахметлеймен Сени, Атам, коьк пен ердинъ Иеси,
неге десе Сен бу затларды акыллылардан эм билимлилерден
ясырып, саьбийлерге аштынъ. Аьше, Атам! Сен солай этуьвди
ийги коьрдинъ. [22] Атам Мага аьр не затты та берди. Улынынъ

ким экенин Атадан баска бирев де билмейди, Атасынынъ ким
экенин Улыннан эм Улы билдирмеге суьйгенлериннен баска эш
бирев де билмейди», – деди.
[23] Сонъ сокталарына, тек олар эситкендей этип, айтты: «Сиз
коьрип турганларды коьргенлердинъ коьзлери наьсипли. [24] Неге
десе сизге айтаман, коьп пайхамбарлар ман патшалар сиз коьрген-
лерди коьрмеге суьетаган эдилер, тек коьреалмадылар. Сол сиз
эситкенлерди эситеек болатаган эдилер, ама эситеалмадылар».

Юмсак юрекли самарияшы акында таварых

[25] Мине сонда, Таурат аьлими турды, Исады сынап, сорав
берди: «Устаз! Оьмирлик яшавдан уьлисли болар уьшин мага
не зат этпеге керекти?»
[26] Иса ога: «Тауратта не зат язылганды? Оны кайтип окый-
сынъ?» – деди.
[27] Сол бирев явап берип айтты: «Раббий Алланъды буьтин
юрегинъ мен, буьтин янынъ ман, буьтин куьшинъ мен, буьтин
акылынъ ман суьй; ювыгынъды да, оьзинъди оьзинъ яраткан-
дай, ярат».
[28] «Сен дурыс явапладынъ, солай этсенъ, (оьмирлик) яшав та-
барсынъ», – деди Иса ога.
[29] Ама Таурат аьлими, оьзин акламага шалысып, Исадан
сорады: «А меним ювыгым кимди?»
[30] Иса, ога яваплай, айтты: «Бир аьдем Ерусалимнен Ерихонга
бараятырганда, йолда ога йолбасарлар ябысадылар. Олар онынъ
кийимлерин шештирип аладылар, оьлим аьлге еткерип тоьбелей-
дилер де кетедилер. [31] Бираздан сол ок йол ман бир дин куллыкшы-
сы оьтеятырган болган, оны коьреди, ама йолдынъ аргы яныннан
озып кетеди. [32] Солай ок сол ерден оьтеятырган левийли* де
онынъ касына барып, карап, озып кетеди. [33] Самариядынъ бир
яшавшысы сол йолдан озаятырганда, уьстине барып калады,
оны коьргенде, языксынады.
[34] Онынъ касына келеди, яраларын зейтун майы ман, шагыр
ман суьртип тазалайды, байлайды. Сонъ, оны оьзининъ эшегине
мингистип, конагуьйге аькеледи де онынъ кайгысын шегеди.

---

* Левийли: Алла уьйинде ярдымшы аьрекетши.

[35] Эртеси куьн, кетеятырып, эки динар акшады шыгарып, кона-
гуьйдинъ иесине узатады эм ога: „Оны карарсынъ; эгер коьп
затты зыраф этсенъ, мен кайтканда, сага тоьлермен“, – деп
тапшырады. [36] Кайтип ойлайсынъ, мине сол уьшевининъ кайсы-
сы йолбасарлар колына туьскен аьдемге ювык экен?» – деп айтты.
[37] «Ога ярдамласкан», – деди Таурат аьлими.
Сонда Иса: «Бар, сен де солай эт», – деди.

Иса Марьем мен Мартада

[38] Йолынынъ узагында Иса бир элге кирди. Онда Марта деген
кыскаяклы Оны оьзининъ уьйине киргистти. [39] Онынъ Марьем
деген синълиси бар эди. Ол Исадынъ аягынынъ касына олтыр-
ды, Онынъ соьзин тынълай эди. [40] Марта болса, уллы зияпеттинъ
каьрин шекти, Исадынъ янына ювыклап: «Раббий! Меним синъ-
лимнинъ буьтин исти мага калдырганы Сени бир де кыйнамай-
ма? Мага ярдамлассын деп ога билдирсенъ экен», – дегенди
айтты.
[41] Иса ога явапка: «Марта! Марта! Сен коьп затларды каьрлеп
кыйналасынъ. [42] А тек бир зат керек. Марьем болса, оьзиннен
эш бирев мен де сыйырылмаяк яхшы уьлисин сайлаган», – деди.

Дува акында

11 [1] Иса бир кере йолда дува этпеге токталды. Дувадан сонъ
сокталарынынъ бири Оннан тиледи: «Раббий, Яхъя оьзининъ
сокталарын уьйреткендей, бизди де дува этпеге уьйреттага».
[2] «Былай айтып, дува этинъиз, – деди оларга Иса: „Аспандагы
Атамыз, Сенинъ атынъ сыйлы болсын! Сенинъ Патшалыгынъ
келсин, Сенинъ эркинъ, коьктегиндей, Ерде де этилинсин.* [3] Куьн-
лик оьтпегимизди бизге аьр куьнге берип тур. Аьр кимнинъ бо-
рышларын биз кеширгендей, [4] Куьналарымызды кешир. Бизди
азгырувга туьсирме, Яманлыктан бизди куткар**“».
[5] Тагы да оларга: «Айтпага, бир йол сизинъ ким эсе де бире-
винъиз, тенъине туьн ортасында келип: „Досым, мага борышка-

* «Сенинъ эркинъ, коьктегиндей, ерде де этилинсин» деген соьзлер энъ
эски текстлерде йок.
** «Яманлыктан бизди куткар» деген соьзлер энъ эски текстлерде йок.

га уьш оьтпек берип тураш. [6] Йол уьстиннен мага тенъим кир-
ген. Мен ога бир зат та береалмайман“, – деп тилейди. [7] Сол
бирев ога уьй ишиннен: „Мени кыйнама. Энди эсик киртленген,
балаларым мени мен орынга киргенлер. Туралмайман эм сага
бир зат та береалмайман“, – деп явапламага болаяк. [8] Сизге ай-
таман, эгер ол оьтпекти дос болганы уьшин бермесе де, онынъ
токтавсыз тилегени уьшин турып, нешев тилесе де береек.

[9] Эм Мен сизге айтаман: тиленъиз – сизге берилер; изленъиз – сиз
табарсыз; эсикке кагынъыз – сизге ашарлар. [10] Тилегеннинъ аьр
кайсына да бериледи, излегенге де табылады, кагатаганга да
эсикти ашадылар.

[11] Сизден кайсы ата, улы оьтпек тилеген заманда, баласына
тасты берер? Яде балыкты тилегенде, балык орнына йыланды
берер?

[12] Яде улы юмыртка тилегенде, ога каракуртты ким берер?
[13] Соны ман, сиз кайдай яман болсанъыз да, оьз балаларынъыз-
га ийги савгаларды берип билетаган болсанъыз, аьше, сизинъ
аспандагы Атанъыз, Оннан тилегенлерге Сыйлы Рухын бермеек-
пе?» – деди.

Иса ма яде баалзабул (иблис) ма?

[14] Бир кайта Иса сакавлык салатаган йинди кувалады. Йин
аьдемнен шыкканда, сакав соьйлеп баслады. Турганлардынъ
баьриси де сейирсиндилер. [15] Ама олардынъ бир кавымлары:
«Ол йинлерди йинлердинъ бийи баалзабулдынъ куьши мен ку-
валайды» дегенди айттылар. [16] А баска биревлери, Оны сынар
уьшин, Оннан коьктен бир белгиди туьсирип коьрсетуьвин тиле-
дилер.

[17] Иса, олардынъ ойларындагын билип, оларга айтты: «Оьз
оьзиннен боьлинген аьр патшалык бос калаяк. Ишиннен айы-
рылган уьй де бастырылаяк. [18] Шайтан ишиннен боьлингенде,
онынъ патшалыгы калай сакланар экен? Мен оны сизге,
сизинъ йинлерди баалзабулдынъ куваты ман кувады дегени-
нъиз уьшин, айтаман. [19] Эгер Мен йинлерди баалзабулдынъ
куваты ман кувалай болсам, аьше, сизинъ окувшыларынъыз
оларды кимнинъ куьши мен кыстайдылар экен? Олар сизинъ
кадыларынъыз болсынлар. [20] А Меним йинлерди Алладынъ

колы ман шыгаратаганыма коьре, шексиз, Алладынъ Патшалы-
гы сизге еткен.
[21] Эгер оьзининъ уьйин куьшли эм савытлы аьдем саклайта-
ган болса, онынъ мал-муьлки коркынышта тувыл. [22] Аман да ога
баска куьшлирек бирев шапкынлык этсе эм оны енъсе, онынъ
сенген савыт-садагын да алар эм урлап алганын боьлер. [23] Ким
Мени мен тувыл, сол Мага карсылыкта; ким Мени мен бирге
йыйнамаса, сол шашады.

Кара куьштинъ арт кайтувы

[24] Кара куьш аьдемнинъ ишиннен шыкканнан сонъ, сувсыз
ерлерде айланады, тыншаймага орын излеп юреди. Сонъ таппа-
ганда: „Оьзим шыккан уьйиме кайтайым“, – дейди. [25] Кери кир-
генде, ол уьйин сыпырылган эм йыйыстырылган болып табады.
[26] Сонъында ол барады да оьзиннен де огырсыз баска ети йинди
биргесине аькеледи эм сол уьйге кирип онда яшайдылар. Аьдем-
нинъ аьли артта алдынгыдан да яман болады».

Акыйкат наьсип

[27] Иса соьйлей тура, йыйылганлардынъ ишиннен бир хатын, та-
высын коьтерип: «Сени тувдырган эм эмисткен ана бактылы!» –
деди.
[28] Ама Иса ога: «Алладынъ соьзин ким эситеди эм оны тол-
тырады, сол наьсиплиди», – деп яваплады.

Белгиди коьрмеге излейдилер

[29] Аьдемлер коьбирек йыйылганда, Иса соьйлеп баслады:
«Сосы несил саьаржи. Ол бир белгиди коьрмеге излейди, ама
ога Юнус пайхамбардынъ белгисиннен баска бир белги де бе-
рилмеек. [30] Юнус Ниневия ерининъ яшавшыларына белги бол-
гандай, Аьдем Баласы да сосы несилге белги болаяк. [31] Кубыла
Ханбикеси кыямет куьн, сосы несилге ырув аьдемлери мен бирге
коьтерилип, оларды шуьшлеек, неге десе ол ердинъ этегиннен
Суьлейменнинъ акыллылыгын тынъламага келди. Соьле, болса,
сиз бен сол, ким Суьлейменнен де уллырак. [32] Ниневиядынъ
яшавшылары кыямет куьн сосы несилге, ырув аьдемлери мен

бирге коьтерилип, оларды шуьшлееклер, неге десе олар Юнус-
тынъ таварыхыннан сонъ тевбеге туьскенлер. Соьле, болса, сиз
бен сол, ким Юнустен де уллырак.

Шаркка шырак

33 Эш бирев де май шырakты яндырып, таса ерге, не де савыт
астына салмайды. Керисинше, уьйге киргенлерге ярыкты берер
уьшин орнына саладылар. 34 Шарктынъ ярыгы – коьзинъ. Сога
коьре коьзинъ таза коьрсе, буьтин шаркынъ да ярык болар. Ама ол
куьнъирт коьрсе, шаркынъ да каранъа болар. 35 Соны ман, кара:
ишинъдеги ярык – каранъалык болып шыкпасын. 36 Эгер дейим
буьтин шаркынъ ярык болса, бир еринде де куьнъиртлик бол-
маса, сонда, шырак сени ярыгы ман ярыкландыргандай, болган
затынъ ярык болар».

Таурат аьлимлери мен фарисейлерди шуьшлев

37 Иса увазын айтып кутылганда, бир фарисей Оны оьзине
уьйле аска шакырды. Иса барды, сыпыра янында Оьз орнын
алды. 38 Фарисей, Исадынъ ас алдында ювынмаганын коьрип,
сейирсинди.

39 Ама ога Раббий: «Сиз, фарисейлер, аякты эм тепшекти ты-
сыннан тазалайсыз, ама ишинъизден урлавга эм саьаржиликке
толгансыз.

40 Акылсызлар! Аьше, Ким тысындагын яраткан, Сол ишинде-
гин де яраткан тувыл ма экен? 41 Оннан эсе де, болган затынъыз
бан боьлисип, садака беринъиз, сол заманда аьр не затынъыз
да таза болар.

42 Кайгы – сизге, фарисейлер! Неге десе боьтнектен, рутадан эм
баска туьрли бакша ясылшасыннан оныншы кесегин уьлиске бе-
ресиз, ама Алладынъ аьдиллигине эм суьйимине эс этпейсиз. Сиз
бу затларды этпеге, калган затларды да коймаска тийислисиз.
43 Кайгы – сизге, фарисейлер! Неге десе сиз синагогларда энъ йогары
тоьрлерди эм майданда сизге бас ийип саламласканды суьесиз.

44 Кайгы – сизге! Сиз, аьдемлер барлыгын сезбей, уьстиннен
таптап юрген, белгиленмеген кабырдайсыз».

45 Таурат аьлимлердинъ бири: «Устаз, Сен муны айтып, бизди
де тоьменлетесинъ», – деди.

46 Иса ога: «Сизге, Таурат аьлимлерине де – кайгы! Неге десе
сиз аьдемлерге коьтерместей юклерди атасыз да оьзинъиз ярдам-
ласар уьшин бармагынъызды да кыймылдатпайсыз. 47 Кайгы –
сизге! Неге десе сиз ата-бабаларынъыз оьлтирген пайхамбар-
ларга эстеликлер курасыз. 48 Сиз оны ман ата-бабаларынъыздынъ
эткенлерине шаат болып, буларды макуллайсыз: олар пайхам-
барларды оьлтиргенлер, а сиз (оларга эстелик кабырларды) ку-
расыз. 49 Сол себептен Алладынъ Акыллылыгы булай айткан:
„Мен оларга пайхамбарларды эм элшилерди йибереекпен, ама
олар бир кавымларды оьлтирееклер, баскаларын кувгынга туьси-
реeклер“. 50 Сога коьре бу несил дуныядынъ энуьвиннен баслап
баьри пайхамбарлардынъ тоьгилген канлары уьшин яваплы бо-
лаяк, 51 Абелдинъ каныннан алып, курманлык шалынатаган ер
мен Алла уьйининъ арасында оьлтирилген Зекерьядынъ канына
дейим. Аьше, сизге айтаман: бу несил яваплы болаяк. 52 Кайгы –
сизге, Таурат аьлимлери! Неге десе сиз аьдемлерден билимнинъ
(эсигине) ашкыпты тартып аласыз. (Ол эсиктен) оьзинъиз де
кирмейсиз, киреек болганларды да тыясыз».

53 Иса сол ерден кеткенде, фарисейлер мен Таурат аьлимлери
Ога бек карсы турып, коьп затларга яваплар айттырмага шалыс-
тылар. 54 Оны шуьшлер уьшин, Онынъ авызыннан бир зат эсит-
пеге сылтав излейтаган эдилер.

Экиюзлиликтен сак болув акында

12 1 Сол арада мынълаган аьдем бир бирлерин эзгендей топар-
ласты. Иса басында Оьзининъ сокталарына карап айтты:
«Фарисейлердинъ ашыткысыннан сакланынъыз, ол да экиюзли-
лик. 2 Тыска шыкпай калган сыр болмас эм билинмей калмаяк
ясыртын эш бир зат та йок.

3 Сизинъ каранъада айткан баьри затынъыз куьн ярыгында
эситилинер. Уьй ишинде баска биревге сыбырдап айтканынъыз
уьйдинъ тоьбесиннен занъырар.

4 Сизге, Меним досларыма, айтаман: аьдем кевдесин оьлтире-
таганнан коркпанъыз, ол муннан сонъ баска бир зат та эталмаяк.
5 Мен сизге кимнен коркпага керегин айтайым: оьлтирrеннен сонъ,
сизди яханемге атпага болаяк Алладан коркынъыз. Аьше, дей-

мен сизге, Оннан коркынъыз! [6] Бес торгайды эки ассарияга* сат-
пайдылар ма? Ама олардынъ эш бирин де Алла мутпаган.
[7] Аьтте, сизинъ басынъыздагы шаш туьклеринъиздинъ баь-
риси де саналган. Коркпанъыз, сиз коьп санлы торгайлардан
баалысыз!

Иса халкка юрегиндегин айтады

[8] Сизге айтаман: ким Мага ыйнанып, Мени аьдемлер алдында
ашык кабыл этеди, соны Аьдем Баласы да Алладынъ маьлек-
лери алдында кабыллаяк. [9] А ким Меннен аьдемлер алдында
таяды, соннан Мен де Алладынъ маьлеклери алдында таярман.
[10] Аьдем Баласына карсы бир зат айткан аьр ким кеширилер,
тек Алладынъ Рухын яманлаган бир де кеширилмес.
[11] Сизди синагог кенъеслердинъ, тоьрелердинъ эм оькимет бас-
шыларынынъ алдына аькелгенде, оьзимизди калай коршалармыз
эм неди айтармыз деп, кыйналманъыз. [12] Сыйлы Рух сизге сонда
айтпага тийислисин уьйретер», – деди.

Акылсыз бай акында таварых

[13] Уьймелескенлердинъ ишиннен ким ди бирев Исадан: «Устаз,
меним кардашыма асабалыкты мени мен уьлессин деп айтсанъ
экен», – деди.
[14] Иса ога: «Эй, аьдем, ким Мени сизге кадылык этпеге, яде
муьлкинъизди уьлестирмеге салганды?» – деп яваплады. [15] Со-
нъында Ол онда болганларга: «Каранъыз, аьр туьрли суганак-
лыктан сакланынъыз, неге десе аьдемнинъ яшавы мал-муьлки-
нинъ коьплигине карамайды», – деди де [16] сосындай таварыхты
айтып баслады: «Бир бай аьдемдинъ ери ога онъ аслык берген
экен. [17] „Энди мен не этейим? Буьтин йыйылган аслыкты мага
сакламага ер йок“, – деп ойлады ол. [18] Сонда: „Мен мине былай
этейим. Эски амбарымды бузайым да янъы уьйкен амбар са-
лайым. Онда аслыгымды да, ырызкымды да йыярман. [19] Сонъын-
да оьзиме: Яным, сенинъ ырызкынъ коьплеген, коьп йылларга
етеек. Тыншай, аша, иш эм куван деп айтарман“, – деди. [20] Ама

* Ассария: увак акша.

Алла ога: „Акылсыз! Буьгуьн кеше ок сенинъ янынъ алынаяк. Оьзинъе деп аьзирлегенинънинъ баьриси кимге тиер экен?“ – дегенди айтты.

21 Алладынъ алдында байымай, оьзине деп байлыкты йыята-
ган аьр бир аьдем де солай болаяк», – деди.

Каьрлев эм кайгырув

22 Сонъ Иса Оьзининъ сокталарына: «Сол себептен Мен сизге
айтаман: не ашармыз деп, денинъиз уьшин; не киермиз деп,
кевденъиз уьшин каьр шекпенъиз. 23 Ян – тамактан, ден –
кийимнен артык.
24 Каргаларга каранъызтага: олар не шашпайдылар, не ор-
майдылар, олардынъ беженлери эм саклайтаган ерлери де йок,
ама оларды Алла тамакландырады. Сол куслардан сиз коьпке
баалысыз! 25 Сизинъ кайсынъыз, каьрлеп, оьзинъиздинъ яшавы-
нъызга бир саьат болса да коспага болаякты? 26 Эгер сиз сосы
азганакай затты да эталмайтаган болсанъыз, калганларына неге
каьр шегесиз?
27 Лилия шешекейлери калай оьсетаганларына каранъызтага:
олар куллык та этпейдилер, эм уршык та ийирмейдилер, ама
сизге айтаман, Суьлеймен патша, аьлемет коьркли болса да, со-
лардынъ бириндей ярасыклы кийинеалмаган. 28 Эгер буьгуьн
бар болган, а эртен отка тасланаяк кырда оьскен оьленди Алла
солай кийиндиретаган болса, аьше, сизди де, аз ыйманлыларды,
кийиндирмес пе экен? 29 Солай болганда, сиз неди ашармыз,
неди ишермиз деп каьрлеменъиз эм кайгырманъыз. 30 Бу зат-
лардынъ баьрин де бу дуныядынъ халклары излейдилер; сизинъ
Атанъыз, болса, бу затлар сизге керек болганын биледи. 31 Аьр
неден де бек Алладынъ Патшалыгын изленъиз, а бу затлар да
сизге ога косылып берилееклер.
32 Коркпа, кишкей суьрим, сизинъ Атанъыз сизге Патшалыкты
бермеге макул коьрген! 33 Мал-муьлкинъизди сатып, ярлыларга
беринъиз. Заман ман бузылмайтаган капшыкларды, коькте кеми-
мей тураяк карызналарды аьзирленъиз: сонда оларга урлавшы
да ювымас, сонда куье де ашамас. 34 Карызнанъыз сакланган
ерде, юрегинъиз де сонда болар.

Уяв кул

[35] Аьр дайым кылынмага аьзир болынъыз эм шырагынъыз
янып турсын. [36] Сиз де сол, оьз иесининъ неке кыйган тойдан
кайтаягын саклайтаган, келип, эсикти какканлай, оны ашпага
аьзир куллардай болынъыз. [37] Иеси келгенде, оларды уяв тапса,
сол куллар бактылы; дурысын айтаман сизге, ол белин байлар,
кулларын сыпырага шакырар, оьзи келип, оларга бийип баслар.
[38] Туьннинъ экинши, яде уьшинши оьлшеминде кайткан шагында
да оларды солай, уйкламай, уяв коьрсе, эне сондай куллар
бактылылар. [39] Ама муны билинъиз: эгер уьйдинъ иеси урлавшы-
дынъ кайсы саьатте келеегин билген болса, ол уьйин тонатпас
эди. [40] Сиз де мине солай, аьзир болып турынъыз, неге десе
Аьдем Баласы сиз куьтпеген вакытта келер», – деди.

[41] Сол заманда Петер Оннан: «Раббий, бу таварыхты тек бизге
ме, яде баьрисине де айтасынъма?» – деп сорады.

[42] Иса айтты: «Бийи ыргатларынынъ уьйкени этип салган, олар-
га оьтпекти мардасы ман заманында уьлестиреек сенимли эм
акыллы уьй юргистуьвшисиндей болынъыз. [43] Оьзининъ бийи
келгенде, кулын солай эте турганын тапса, сол кул бактылы.
[44] Дурысын айтаман сизге, ол оны буьтин мал-муьлкине басшы
этип кояр. [45] Ама кулы ишиннен, „Меним ием тезден келмес“ деп,
айтса, ыргатларын тоьбелесе, ашап, ишип, эсирип басласа,
[46] сонда бу ыргаттынъ иеси, ол куьтпей турган куьнинде, ойла-
маган саьатинде келер, оны бек каты язалар эм сенимсиз ыргат-
ларынынъ арасына йиберер.

[47] Оьзининъ бийининъ ыхтыярын биле турган, ога аьзирленме-
ген эм иесининъ ыхтыярына карсы турган кул номай согылар. [48] А
ким билмегенлей язаланмага тийисли затларды эткен болса, сол
аз согылар. Кимге коьп берилсе, соннан коьп те соралады. Кимге
номай сеним тапшырылса, сонынъ яваплыгы да коьп болар.

Иса – боьлинуьвдинъ себеби

[49] Мен ерге от туьсирмеге келгенмен эм Мен энди онынъ тута-
нып кетуьвин тилеймен! [50] Ама Мен, сувга шомылдырылгандай
болып, азапка да шомылдырылмага тийислимен; эм ол зат
болганша, калай бир термилип тураман! [51] Сиз Мени дуньяга

рахатлык алып келген деп ойлайсызба? Йок, деймен сизге,
рахатлык тувыл, а боьлинуьв.
[52] Эндиден арбатын бес аьдеми болган аьел, уьшеви экевине,
экеви уьшевине карсы болып, боьлинеек. [53] Атасы улына карсы,
улы атасына карсы, анасы кызына эм кызы анасына карсы,
кайнатасы келинине эм келини кайнанасына карсылыкта болаяклар».

Заманнынъ белгиси

[54] Иса халкка айланып тагы да айтты: «Эгер сиз куьнбатардан
коьтерилген булытты коьрсенъиз, сол саьатлей, ямгырдынъ
яваягын айтасыз. Эм уьшини мен де, явын явады. [55] А кубыла-
дан эскен елге сиз, исси болаяк деп, айтасыз. Эм солай болады.
[56] Экиюзлилер! Сиз ердинъ эм коьктинъ белгилери неди анълат-
канын билесиз, аьше, сосы заманнынъ белгилерин кайтип анъ-
латпага керегин неге билмейсиз?
[57] Не болмага тийисли экенин, аклык неде болганын сиз оьзи-
нъиз неге ойламайсыз? [58] Сиз оьзинъиз бен давласувшыды тоь-
реге алып бараятырганда, йолда оны ман яраспага каьрленъиз;
онсыз, ол сизди кадыга аькетер, кады сизди каравылга берер, а
каравыл сизди тутнакка олтыртар. [59] Сизге айтаман, сонъгы
увак акшанъызга дейим баьрисин тоьлемей, сиз оннан шыгал-
массынъыз».

Тевбеге туьсуьвдинъ себеби

13 [1] Сол вакытта бир кавымлар келип, Пилат оьлтиртип кан-
ларын олардынъ курманлыкларынынъ каны ман карыс-
тырткан галилеяшылар акында Исага айттылар. [2] Иса оларга:
«Сол галилеяшылар соьйтип язаланганлары, баска галилеяшы-
лардан куьналирек болганлары уьшин деп ойлайсызба? [3] Йок!
Тек айтаман сизге, тевбеге кайтпасанъыз, баьринъиз де солай
йойылаяксыз. [4] А не айтпага болаяк сол, уьстине Шилоха кала-
сы авып оьлген он сегиздинъ акында? Сиз, олар Ерусалим
яшавшыларынынъ баска биревлериннен коьп шуьшли эди деп
ойлайсызба? [5] Йок! Ама сизге айтаман, эгер сиз де тевбеге кел-
месенъиз, баьринъиз де солай оьлеексиз», – деди.

Емиссиз ынжыр тереги акында таварых

6 Оннан сонъ Иса оларга сосы таварыхты айтты: «Бир аьдем-
нинъ юзим бавында ынжыр тереги оьскен. Бир кере ол, онда
емис бар ма экен деп, карамага барады, ама емисти таппайды.
7 Сонда ол юзим бавын карайтаганга айтады: „Мен энди сосы
ынжырдынъ емиси бар ма экен деп келетаганы уьш йыл болады
эм бир заманда да емисти таппайман. Кес оны, орынды маьне-
сиз алып турмага ога неден керекти?“
8 Юзимши: „Ием, оны энди де бир йылга калдыр, мен онынъ
тоьгерегин казайым, туьбине коклык салайым. 9 Келеек йылда
емис берсе, калар; эгер бермесе, кесерсинъ“, – деди».

Шабат (юма эртеси)
куьнинде хатынды савартув

10 Бир шабат куьнинде Иса синагоглардынъ биринде окытып
туры эди. 11 Сонда он сегиз йылдан бери йин берген мараздан
буькирейип эм туьзелеалмайтаган бир кыскаяклы да бар эди.
12 Иса, оны коьргенде, оьзине шакырды да: «Хатын, сен мара-
зынъннан айырыласынъ», – деди. 13 Колын ога узатып салды.
Хатын сол саьатлей туьзелди эм Аллады данъклап баслады.
14 Сонда синагогтынъ басшысы Исадынъ шабат куьн эмлеп
сав эткенине ашувланды да халкка: «Ислемеге ярайтаган алты
куьн бар, эмленмеге тек, шабат болмай, эне сол куьнлердинъ
биринде келинъиз», – дегенди айтты.
15 Онынъ соьзине Раббий булай яваплады: «Экиюзли! Аьше,
сиз шабат куьнинде оьгизинъизди, яде эшегинъизди авладан
шыгарып, сувгармага аькетпейсизбе? 16 Ибрагимнинъ бу кызы-
нынъ шаркын шайтан бийлегенли узак он сегиз йыл болады.
Соны бу бугавдан шабат куьн куткармага неге керек тувылды?»
17 Ол оны айтканда, явларынынъ баьриси уялды, а буьтин
халк Онынъ этетаган мактавлы ислерине куванатаган эди.

Ашыткы ман шуьшитки урлык акында таварыхлар

18 Иса, болса, айтты: «Алладынъ Патшалыгы не мен тенъ эм
оны не зат пан тенълестирейим? 19 Ол, оны аьдем алып оьз бавына
олтырткан эм оннан оьскен, коьктинъ куслары онынъ бутакла-
рында ясырынган терекке айланган, шуьшитки урлыктай».

[20] Иса яне айтты: «Алла Патшалыгын тагы да не мен тенълес-
тирейим? [21] Ол, хатын баьрисин ашытар уьшин алган уьш
оьлшем ун ман карыстырган ашыткыдай».

Тар капы

[22] Соьйтип, Иса калалардан эм эллерден оьтип, халкты уьй-
рете, Ерусалимге йол салып бара эди. [23] Ким ди бирев Оннан
сорады: «Раббий, аьше, куткарылаяклар аз ба?»

Иса яваплады: [24] «Тар капыдан оьтпеге баьри куьшинъизди
салынъыз. Сизге айтаман, коьплер кирмеге излееклер, ама кире-
алмаяклар. [25] Уьйдинъ Иеси турып капысын япканда, сиз тыста
калып, капыды кагып: „Раббий! Бизге аш!“, – деп тилеексиз.

Тек Ол сизге: „Мен не сизди, не кайдан келгенинъизди бил-
меймен“, – деп явап береек.

[26] Сол заманда: „Биз де Сени мен ашаган эм ишкен эдик. Эм
бизди орамларда уьйрететаган эдинъ“, – деп айтарсыз.

[27] Ама Ол: „Мен сизди де, кайдан келгенинъизди де билмей-
мен. Эй, яманлык этетаганлар! Баьринъиз де Меннен тайы-
нъыз!“, – деп яваплаяк.

[28] Ибрагимди, Исхакты, Якупты эм буьтин пайхамбарларды
Алладынъ Патшалыгында, ама оьзинъиздинъ тыска кувылга-
нынъызды коьрип, сонда йылав эм тислер кыршылдатув болаяк.
[29] Аьдемлер куьнтувардан да, куьнбатардан да, сырттан да,
кубыладан да келееклер эм Алладынъ Патшалыгында зияпетте
оьзлерининъ орынларын табаяклар. [30] Тек сонъындагылар би-
ринши эм бириншилер сонъындагылар болаяклар».

Ай, Ерусалим!

[31] Сол заманда Исадынъ касына бир неше фарисейлер келдилер
де: «Сен бу ерден шыгып кет, неге десе Ирод Сени оьлтиреек
болады», – дедилер.

[32] Иса оларга: «Барынъыз да сол туьлкиге Меннен айтынъыз:
„Мен буьгуьн де, эртен де йинлерди куваякпан эм аьдемлерди
сав этип юреекпен, а бирсигуьн мырадыма етеекпен“. [33] Не зат
болса да, Мен буьгуьн де, эртен де, бирсигуьнде де оьз йолым
ман бармага тийислимен, неге десе пайхамбар Ерусалимнинъ
тысында оьлип болмайды.

[34] Ай, Ерусалим, Ерусалим! Пайхамбарларды оьлтиресинъ эм
сага йиберилгенлерге тас атасынъ! Мен неше кере сенинъ бала-
ларынъды, куслар балапанларын канатлары астына йыйганша,
йыймага каьрледим, тек сен оны унамадынъ! [35] Каранъыз, бу
уьйинъиз сизге бос калдырылады. Сизге айтаман, энди сиз Мени,
„Раббийдинъ аты ман Келеятырганга шуькир болсын!“ деп айт-
канша, коьреек тувылсыз», – деди.

Иса фарисейдинъ уьйинде

14 [1] Шабат куьнлерининъ биринде Иса ас ишпеге фарисей-
лердинъ басшыларынынъ бирининъ уьйине келди. Фари-
сейлер Онынъ Оьзин калай тутаягына карадылар. [2] Исадынъ
алдында сарысув маразыннан кыйналатаган аьдем олтыра эди.
[3] Иса фарисейлерден эм Таурат аьлимлериннен: «Шабат куьн эм-
лемеге болаякпа экен?» – деп сорастырды. [4] Олар уьндемедилер.
Сонда Иса аьдемди оьзине шакырды да маразыннан сав этип
йиберди. [5] Оннан сонъ: «Сиз улынъыз, яде болса да оьгизинъиз
шабат куьн куйыга атылса, сол саьатлей оны шыгармаяксызба
экен?» – деди. [6] Олар явапка бир зат та айталмадылар.

Конакларга эм уьй иесине дерис

[7] Иса, конаклар сыпырадынъ тоьр бетине шыгып олтырмага
шалысатаганын эслеп, оларга сосы таварыхты айтты: [8] «Сени
бирев неке кыйылатаган тойга шакырган заманда, тоьрге шы-
гып олтырма. Сеннен сыйлырак бирев конаклар ишиннен шык-
пага болаяк. [9] Сонъында экевинъизди де шакырган конакбай,
касынъызга келип: „Орнынъды бу аьдемге берсенъ экен“», – де-
меге болар. Ол заманда сен уялып, шеттеги орынга олтырмага
керек боларсынъ. [10] Шакырылсанъ, барып кыйырдагы орынга
олтыр. Уьй иеси келип: „Досым, тоьрге шыгып олтырсанъ“, –
дер. Сол заманда сени мен бирге олтырганлардынъ алдында
сен оьрметленерсинъ. [11] Оьзин-оьзи коьтеруьвши тоьменленеек,
оьзи-оьзин тоьменлетуьвши коьтерилеек».

[12] Сонъында Иса конакбайына да булай айтты: «Эгер сен уьйле,
яде кешки ас этсенъ, оьзинъининъ досларынъды, кардаш-кавымынъ-
ды, яде колайлы конъысыларынъды шакырма. Олардынъ сага,

сени бир заманда шакырып, эткенинъди кайтармага амаллары
бар. [13] Сога коьре ас эткенде ярлыларды, сакатларды, аксак-
ларды, сокырларды шакыр. [14] Сен сонда наьсипли боларсынъ,
неге десенъ олар ийгиликти кайтаралмаяклар. Туьз аьдемлер
тирилгенде савга аларсынъ».

[15] Муны эситип, Иса ман олтырганлардынъ биреви Ога: «Ал-
ладынъ Патшалыгындагы зияпетте оьтпек ашаяк аьдем наь-
сипли», – деди.

[16] Иса ога: «Бир аьдем уллы зияпет этип, коьплерди шакырган
эди. [17] Астынъ заманы еткенде, ол оьзининъ кулын шакырыл-
ганларга: „Не зат та аьзир, келинъиз“, – деп, айттырып, йибереди.
[18] Ама олардынъ баьриси де, бир тилден болгандай, кеши-
руьвди тилеп баслаптылар. Бириси: „Мен соьле-аьле ер сатып
алганман, соны барып коьрмеге керекпен, кешир мени, тилей-
мен“, – деди.

[19] Баскасы: „Мен бес косак оьгиз сатып алдым эм оларды сына-
мага бараятырман, кешир мени, тилеймен“, – дегенди айтады.

[20] Уьшиншиси: „Мен уьйленгенмен, сонынъ уьшин бараял-
майман“, – дейди.

[21] Кулы кайтып, бийине баьрин де еткереди. Сонда уьй иеси
ашувланады да кулына: „Тез болып шыгып, каладынъ орамла-
ры эм сокпаклары ман бар да, мунда ярлыларды, сакатларды,
аксакларды эм сокырларды алып кел“, – деп буйырады.

[22] Кулы: „Ием! Сенинъ буйырыкларынъ толтырылды, ама тагы
да орын бар“, – дегенди айтады.

[23] Бий кулына: „Йоллар эм кора бойлары ман барып, меним
уьйим толгандай, тапканларынъды келмеге разы эт“, – деди.

[24] Сол себептен, сизге айтаман, мен алдыда шакырганлардынъ*
биреви де меним асымнан авызына салмаяк», – деди.

Исадынъ сокталары

[25] Иса ман бирге коьп халк бара эди, эм Ол оларга бурылып:

[26] «Эгер Мага иерип, ама оьзининъ атасын, анасын, пишесин,
балаларын, ага-инилерин, аьпте-карындасларын эм ога да ко-

* Бир кесек текстлерде сосы соьзлер косылады: «Неге десе шакырыл-
ганлар коьп, тек сайланып алынганлар аз».

сып яшавын Меннен бек баалырак коьрсе, ол Меним соктам болалмайды.

[27] Ким оьзи азап шегеек кашын алып бармаса эм Меним ызымнан иермесе, сол Меним соктам болалмайды.

[28] Неге десе, айтпага, сизден ким эсе де бирев кала салмага суьйсе, онынъ курылысын битирмеге не шаклы акша керек болаягын алды ман олтырып санамаспа? [29] Эгер ол туьбин калап, курылысын кутылмага аьли болмаса, [30] сонда оны коьргенлердинъ баьриси де: „Сол аьдем салып баслады, ама битиреалмады“, – деп куьлееклер.

[31] Яде бир патша, баска патша ман согыска бара турып, мага йырма мынъ аьскерши мен келеятырганга он мынъ аьскершим мен карсы турмага карувым бар ма экен деп, алды ман олтырып, ойламаспа? [32] Эгер карувым йок деп санаса, душпаны энди де эректе турганлай, ярасувлыктынъ шартларын тилеп, элшилер йиберер. [33] Сизге де солай, аьр кайсынъыз оьзинъиздинъ буьтин болган затынъыздан бас кешпеген Меним соктам болалмайды.

[34] Туз – яхшы зат, ама ол оьзининъ даьмин йойтса, оны не мен тузлы этпеге болаяк? [35] Ол ерге коклыкка да яраяк тувыл, оны таслап коядылар. Тынъламага кулагы болган эситсин!» – деди.

Адаскан кой акында таварых

15 [1] Баьри ясак йыювшылар эм куьналилер Исады тынълар уьшин, Онынъ янына йыйыла эдилер. [2] Фарисейлер мен дин аьлимлери болса: «Ол куьналилер мен катнасады эм олар ман бирге ашайды», – деп, разы болмай, оьз ара соьйлестилер.

[3] Сонда Иса оларга бу таварыхты айтты: [4] «Айтпага, аранъыздан ким болса да биревдинъ юз койыннан бири адаскан. Аьше сиз, токсан тогызын авлакта калдырып, адасканын тапканга дейим излемессизбе?

[5] А тапканда, суьйинип, оны арканъызга салып, [6] уьйге кайтарсыз, досларынъызды эм конъысыларынъызды шакырып, оларга: „Мени мен бирге куванынъыз, неге десе мен адаскан койымды тапканман“, – дерсиз.

[7] Тевбе этпеге керекли болмаган токсан тогыз туьз аьдемлерден эсе, куьнали бир аьдемнинъ тевбеге туьскени уьшин коькте куваныш солай коьп болар деп, сизге айтаман».

Йойылган акшадынъ акында таварых

8 «Эгер кыскаяклыда он куьмис акшасы* болып, биревин йойтса,
аьше, ол шыракты ягып, уьйининъ кувыс-муьйисин сыпырып,
оны тапканша излемеспе? 9 Оны тапканда, оьзининъ кыймасларын
эм конъысыларын шакырып, оларга: „Мени мен бирге суьйини-
нъиз, мен йойылган акшамды тапканман“, – деп айтар. 10 Сизге
айтаман: „Алладынъ маьлеклери бир куьналидинъ тевбе этуь-
вине солай ок куванадылар“».

Адаскан ул акында таварых

11 Иса тагы да косты: «Бир кисидинъ эки улы болыпты.
12 Кенжепайы атасына: „Атам, муьлкинънинъ мага тийисли
уьлисин айырып бер“, – деди. Атасы муьлкин улларына боьлди.
13 Тез арадан кишкей улы, баьри болган затларын йыйып,
узак ерге кетти. Онда азгырувлыкка берилип, байлыгын йойды.
14 Баьрисин де шашып кутылган сонъ, сол элге бек уьйкен
ашлык келгенде, ол муктажланып баслады. 15 Оннан сонъ, ол
соьлеги элдинъ бир яшавшысына ялшылыкка туьсти, а ол оны
оьзининъ шошкаларын бакпага далага йиберди. 16 Эм ол до-
нъызлар ашайтаган кабыклар ман курсагын толтырмага да разы
эди, ама оны да ога бирев бермеди.
17 Сол заманда эсин йыйып: „Атамда неше бир ялшы бар эм
ырызкысы да коьп, а мен мунда аштан оьлеятырман“, – деди.
18 „Барып, атама кайтайым да ога айтайым: Атам, мен коьктинъ
эм сенинъ алдынъда куьнали болдым. 19 Энди сенинъ улынъ деп
аталмага да тийисли тувылман; мени ялшыларынънын бириси
этип болса да ал“.
20 Эм ол, турып, атасына кетти. Оны эректен коьрип, атасы
аяды, алдына ювырып барып, кушагына алды, оьпти. 21 Улы ога:
„Атам, мен коьктинъ эм сенинъ алдынъда куьнали болдым. Энди
сенинъ улынъ деп аталмага да тийисли тувылман“, – деди.
22 Ама атасы оьзининъ кулларына: „Тез барып, энъ яхшы
кийимди аькелип, оны кийиндиринъиз, бармагына юзик салы-

---

* Куьмис акша: грекша *драхма* (Иса Масихтинъ заманында 1 драхма исшидинъ куьнлик кыйын агы эди).

ныз, аякларына машпак кийгистинъиз! 23 Бесленген бузавды
аькелип шалынъыз; зияпет этип, байрам этеек. 24 Неге десе ме-
ним бу улым оьлген эди, мине ол тирилди, ол йойтылган эди,
энди табылды“, – деди.

25 Сол заманда онынъ уьйкен улы кырда болган эди; ол кай-
тып, уьйге ете баслаганда, уьйде йыр анъларын эм биюв тавыс-
ларын эситти. 26 Ол куллардынъ бирисин шакырды, онда не зат
болатаганын сорады.

27 Кулы ога: „Сенинъ ининъ кайтып келди, атанъ онынъ сав-
саламат кайтканы уьшин куванганыннан, бесленген бузавды
шалдырды“, – деди.

28 Тунъгыш улы ашувланды эм уьйге киргиси де келмеди.
Сонда атасы шыгып, ога тилек салды. 29 Тек улы: „Сол йылларда
мен сага, кулдай, иследим, бир заманда да айтканынънан шык-
падым. Сен, болсанъ, меним уьшин кишкей улак та сойып, тенъ-
лерим мен байрам этпеге да бермединъ. 30 А энди, муьлкинъди
яман хатынларга шашып таьвескен бу улынъ уьйге кайткан-
да, сен онынъ уьшин бесленген бузавды шалгансынъ!“ – деди.

31 Атасы ога: „Улым, сен аьр вакыт мени мен бирге эдинъ, эм
буьтин муьлким – сеники. 32 Ама биз сенинъ бу ининъ оьлип ти-
рилгени эм йойтылып табылганы уьшин куваныып байрам этпеге
керекли боламыз“, – деди».

Намыссыз уьй юргистуьвши акында таварых

16 1 Иса Оьзининъ сокталарына айтты: «Бир бай аьдемнинъ
уьй юргистуьвшиси болган. Ол онынъ муьлкин шашады
деген хабар байга етеди. 2 Иеси оны шакырып: „Мен сенинъ
акында не затлар эситемен? Оьз исинъ акында эсап бер, неге
десе сен муннан арбатында уьй юргистуьвши болалмайсынъ“, –
дегенди айтады.

3 Сонда уьй юргистуьвши оьзи оьзине: „Мен не этейим? Ием
меннен уьй исин юргистуьвди алаятыр. Ер казып болмайман,
тиленмеге уяламан. 4 Уьй исин юргистуьвден шыгарылган за-
манда, мени оьзлерининъ юртларына алгандай этер уьшин не
ислемеге керегин билемен“, – деди.

5 Сонъыннан оьз иесине борышлары болган аьдемлерди бир-
бирлеп шакырып, бириншисине: „Меним иемге не шаклы борыш-
лысынъ?“ – деди.

6 Аьдем ога: „Юз оьлшем май борышлыман“, – деп явапладьі.

Ол ога: „Кагытларынъды ал да, олтырып, тез болып элли
деп яз“, – деди.

7 Сонъ баскасына: „А сен нешев борышлысынъ?“ – деди.

Аьдем: „Юз оьлшем бийдай“, – деди.

Ога да: „Кагытларынъды ал да сексен оьлшем деп яз“, – де-
генди айтты.

8 Иеси намыссыз уьй юргистуьвшисин оьзин акыллы тутканы
уьшин мактады. Белгилисинше, бу оьмирдинъ аьдемлери оьз-
лериндей болганлар ман ислевде ярыктынъ балаларыннан*
акыллырак. 9 Мен сизге айтаман: арам байлык пан оьзинъизге
дослар табынъыз. Соьйтип, байлыгынъыз йок болганда, сизди
оьмирлик меканларга кабыл этерлер.

10 Азда сенимли болган, асламында да сенимли, а азда сеним-
сиз, асламда да сенимсиз. 11 Сонынъ уьшин, сиз арам байлыкка
сенимсиз болсанъыз, акыйкатлык байлыкты сизге сенип ким
аманат этер?

12 Эгер де сиз баскадынъ муьлки мен сенимли болмаган эсенъиз,
оьз муьлкинъиз болгандай этип, сизге ким затын сенип берер?

13 Эш бир кул эки иеге бирден куллык этеалмайды; неге десе
ол яде олардынъ бирисин коьрип болмас, а экиншисин яратар,
яде биревине бек шалысар, а экиншисине эс бермес. Сиз бир ок
заманда Аллага да, байлыкка да кул болалмассыз».

Таурат пан Алла Патшалыгы

14 Акша суьетаган фарисейлер де бу затлардынъ баьрисин эсит-
тилер эм Исага куьлейтаган эдилер. 15 Ол, болса, айтты: «Сиз
оьзинъизди аьдемлер алдында туврашыллардай этесиз, ама
Алла сизинъ коьнъилинъиздегин биледи, неге десе аьдемлер
арасында йогары бааланган затты Алла коьрип болмайды.

---

* Ярыктынъ балалары: ярыкты суьйген, ыйнанган аьдемлер.

[16] Тауратгынъ эм пайхамбарлардынъ заманы Яхъяга дейим
болган эди. Оннан сонъ, болса, Алла Патшалыгы акында Ийги
Хабар увазланып бериледи. Ога аьр ким де куьш салувы ман
киреди.
[17] Ама Тауратгынъ бир сызыгы йогалганнан эсе де, коьк пен
ердинъ йогалувы тезирек болаяк.
[18] Оьз хатыныннан айырылып, баска хатынга уьйленуьвши
зиналык этеди, эриннен айырылган хатынга уьйленуьвши де со-
лай ок этеди».

Бай эм Лазар

[19] «Бир бай аьдем болган. Ол карагошкыл кызыл эм баа ку-
машлардан кийим киетаган болган эм аьр куьн кейифли яшаган.
[20] А онынъ каралдысынынъ капысында Лазар атлы пакыр ята-
таган эди. Онынъ уьсти буьтин котыр ман ябылган эди. [21] Ол,
байдынъ сыпырасыннан туьскен увак-туьеклерин де еп, тамак-
ланмага куьсейтаган эди. Ийтлер де келип, онынъ котырларын
ялайтаган эдилер.
[22] Вакыты келгенде, пакыр оьледи эм маьлеклер оны Ибра-
гимнинъ кушагына аькетип бередилер. Бай да оьледи, оны да
коьмедилер.
[23] Ахыретте азап шеккен бай коьзлерин коьтергенде, алыста
Ибрагимди эм онынъ кушагында Лазарды коьреди. [24] Ол кышкы-
рып: „Атам меним Ибрагим, языксын мени эм Лазарды йибер.
Ол бармагын сувга малып, меним тилимди сувытсын, неге десе
мен бу отта азап шегемен“, – деп айтты.
[25] Ама Ибрагим ога явaплады: „Улым! Эсинъе туьсир, сен яша-
вынъда оьз ийгилигинъди алдынъ, а Лазар да яман аьлде эди.
Энди ол мунда юбаныш тапты, а сен азап шегесинъ. [26] Оннан
сонъ, бизим арамызда тик кая бар, соннан себеп сенинъ ягынъа
оьтпеге суьйген оьтеалмаяк эм эш бирев де сеннен бу якка
коьшеалмас“, – деп явaплады.
[27] Бай: „Булай эсе, атам, сеннен тилеймен, Лазарды меним ата
юртыма йибер. [28] Неге десе менде бес тувган кардаш бар; Лазар
оларга коьргенин айтсын, олар да бу азап шегуьв ерине келип
олтырмасынлар“, – деп айтты.

[29] Ибрагим ога: „Оларда Муса эм пайхамбарлардынъ китаблары бар. Оларга тынъласынлар“, – деди.
[30] А ол: „Йок, Ибрагим атам, оьлгенлерден бирев оларга келсе, олар тевбеге туьсер эдилер“, – деди.
[31] Бу затка Ибрагим: „Эгер олар Мусады эм пайхамбарларды тынъламайтаган болсалар, бирев оьлгенлерден тирилсе де, оларды ыйнандыралмас“, – деп яваплады».

Азгырувлар, кешируьв,
ыйман эм борыш акында

17 [1] Иса Оьзинин ъ сокталарына булай айтты: «Аьдемлерди
куьнага аькететаган азгырувлар келмей калмаяк, ама аз-
гырув ким аркалы келсе, сога – кайгы! [2] Сосы кишкейлердинъ
тек биревин куьнага киргисткенге, мойнына туьйирмен тас та-
гылып, денъизге тасланганы яхшырак болар эди. [3] Сонынъ уьшин
сак болынъыз! Эгер кардашынъыз куьнага туьсетаган болса, ога
айыбын айтынъыз, а эгер дейим тевбеге келип оькинсе, оны ке-
ширинъиз. [4] Эгер дейим ол куьнине ети кере сага карсы болып
куьнага кирсе, ети кере: „Куьналимен – оькинемен“, – деп келсе,
оны кешир».
[5] Элшилери Раббийден: «Бизим ыйнанувымызды коьбирек эттагы!» – деп тиледилер.
[6] «Эгер сизинъ шуьшитки буьртиги каьдер ыйманынъыз болса, сиз бу ынжыр терегине: „Муннан тамырынъ ман сувырылып алынып, оьзинъди денъизге олтырт“, – десенъиз, ол сизге бойсынар», – деди Раббий.
[7] «Айтпага, сизде сабаншы, яде койшы кулынъыз бар. Ол кыр-
дан кайткан заманда: „Тез болып кир, сыпыра янына олтыр“ – деп,
айтарма экенсиз? [8] Йок, сиз керисинше ога: „Мага кешки ас аьзир-
леп куй да, белинъди бувып, мен ашап-ишкен вакытта мага аяк-
шылык эт; оннан сонъ оьзинъ де ашап-ишерсинъ“, – деп айтарсыз.
[9] Сиз буйрыкларынъызды толтырган кулынъызга разылыгынъыз-
ды сонъында* айтарма экенсиз? [10] Сиз де солай, оьзинъизге буьтин
буйырылганларды эткеннен сонъ: „Биз маьнесиз кулларм ыз, неге
десе биз тек борышымызды толтырдык“, – деп айтарсыз».

---

* Бир талай текстлерде сосы соьзлер косылган: «Айтпассыз деп, ойлайман».

Авыр тери маразлы он аьдем

[11] Ерусалимге йолланганда Иса Галилея ман Самария ара-
сындагы мажа бойы ман оьтип бараятыр эди. [12] Бир авылда
Оны он авыр тери маразлы йолыкты. Олар эректе токталдылар
да [13] коьтеринки тавыс пан: «Насихатшы Иса, бизди языксын!» –
деп, кышкырдылар.

[14] Иса оларды коьргенде: «Барынъыз да дин куллыкшыларга
коьрининъиз!» – деди. Олар бараятырып, йолда тазаландылар.

[15] Олардынъ бириси, оьзининъ савартылганын коьргенлей, кери
кайтты эм куьшли давазы ман Аллады данъклап баслады. [16] Ол
Исадынъ аягына йыгылды, Ога разылыгын билдирди. Бу аьдем –
самарияшы эди.

[17] Сонда Иса: «Аьше, тазаланганлар онав тувылма эди? То-
гызы ша кайдады? [18] Тек бу тыс кыралшыдан баска, Аллады
данъкламага кайткан болмадыма экен?» – деп сорады. [19] Ога да:
«Тур да бар, сенинъ ыйманынъ сени сав этти», – дегенди айтты.

Алла Патшалыгынынъ келееги акында

[20] Бир йол фарисейлер Исадан: «Алла Патшалыгы кашан ке-
леек?» – деп сорадылар.

Иса оларга явап берип: «Алла Патшалыгы сиз ойлаган за-
манда келмеек. [21] Эш бирев де: „Ол булайда“, яде „Ол анда“, –
деп айталмас, неге десе Алла Патшалыгы сизинъ аранъызда», –
деди.

[22] Сонъ Ол сокталарына айтты: «Аьдем Баласынынъ куьнле-
рининъ тек бирин болса да коьргинъиз келеек вакыт етер, ама
коьрмеексиз.

[23] Аьдемлер сизге: „Ол булайда“, яде „Ол анда“, – деп айтаяк-
лар. Барманъыз, ызыннан иерменъиз! [24] Неге десе айындырык-
тынъ йылтыраганы коькти бир кыйырыннан экинши кыйырына
дейим ярыклаткандай болып, Аьдем Улы да Оьзи келген куьнин-
де солай ок болаяк. [25] Ама алды ман Ол коьп азаплардан
оьтпеге керек эм бу тукым Оны шет какпага тийисли болаяк.

[26] Нухтынъ куьнлеринде калай болган болса, Аьдем Баласы
куьнлеринде де солай ок болаяк. [27] Аьдемлер Нух кемеге минген
куьнге дейим ашадылар, иштилер, уьйлендилер эм киевге

бардылар. Сонъ дуныяды сув алды эм баьрисин де аьлек этти.
28 Солай ок Луттынъ куьнлеринде де болды. Аьдемлер ашадылар, иштилер, сатув-алув эттилер, урлык шаштылар эм уьй туьзеттилер.
29 Ама Лут Содом каласын калдырыш шыккан куьн, коьктен ямгыр болып, от пан коькирт явды эм баьрисин аьлек этти.

30 Аьдем Баласы келген куьнинде де тамам солай болаяк.
31 Сол куьн уьйининъ тоьбесинде болган аьдем уьй ишиндеги затларын алар уьшин тоьменге туьспесин эм далада болган да кери кайтпасын.

32 Луттынъ пишесин эсинъизге туьсиринъиз!
33 Ким оьзининъ янын куткарувга шалысса, сол оны йояяк: а ким янын йойтса, сол оны саклаяк.
34 Сизге айтаман: сол туьнде экев бир орындыкта болаяк: бириси алынаяк, а экиншиси калаяк.
35 Эки кыскаяклы бирге аслык бастыраяклар; олардынъ бириси алынаяк, а экиншиси калаяк.
36 Эки* аьдем далада болар: бириси алынаяк, а баскасы калдыралаяк».

37 «Раббий, бу кайда болаяк?» – деп сорадылар. Иса оларга: «Илес болган ерге кувалдылар да йыйыладылар», – деп явaплады.

Тул хатын эм ыймансыз кады акында таварых

18
1 Иса тагы да оларга аьр вакыт дува этуьв мен уьмит уьзбей турувдынъ кереги акында таварых айтты:
2 «Бир шахарда Алладан да коркпаган, аьдемлерден де уялмаган бир кады болган.
3 Сол ок шахарда бир тул хатын яшаган эм ол кадыга барып: „Мени душпанымнан коршаласана“, – деп, тилеп турган.

4 Кады бир кесек заманды ога унамай турган, ама сонъында ишиннен: „Мен Алладан коркпасам да, аьдемлерден уялмасам да,
5 бу тул хатын мага тынышлык бермей турганы уьшин оны коршалайым, мени дайым келип бездирмес“, – деп ойлайды».

6 Эм Раббий: «Ыймансыз кадыдынъ не айтканын эситесизбе?
7 Аьше, Алла куьни-туьни Ога кышкырып тилек тилеп турган сайлап алганларын коршаламаякпа экен? Оларды коьп заман саклатаякпа?

* Бу аят энъ эски текстлерде йок.

[8] Сизге айтаман: Алла оларды кешиктирмей тез арадан коршалаяк. Тек Аьдем Баласы келгенде, сол ерде тагы да ыйманды табарма экен?» – деди.

Фарисей эм ясакшы акында таварых

[9] Солай ок баскаларга мисетсинмей карап, оьзлерин тувращыл этип санайтаган бирер кавымларга Иса сосы таварыхты айтты:
[10] «Эки аьдем Алладынъ уьйине дува этпеге бардылар, оландынъ бири фарисей, а баскасы ясакшы болган. [11] Фарисей турады да оьзининъ ишиннен: „Я Алла! Мен баска аьдемлердей, йолбасар, арам ниетли, зиналык этуьвши, яде болса мине бу ясакшыдай болмаганым уьшин сага шуькир этемен. [12] Мен юмада эки кере ораза тутаман эм буьтин алатаган келимнен он кесегининъ бир боьлигин беремен“, – деп дува этеди.
[13] Ясакшы болса, эректе турып, коькке коьзин де коьтереалмай, коькирегине сога-сога: „Я Алла, мага, куьналиге, языксын!“ – дейди.
[14] Сизге айтаман: «Фарисейден эсе сосы аьдем (Алла алдында) тувращыл саналып уьйине кайткан, неге десе оьзин-оьзи коьтеруьвши аьр ким тоьменленеек, а оьзин-оьзи тоьменлетуьвши коьтерилеек».

Иса эм балалар

[15] Исага, колын тийгистсин деп, яс балаларды да аькелетаган эдилер. Сокталар оны коьргенде оларды тыйып басладылар.
[16] Ама Иса балаларды оьзине шакырып: «Балалар Мага келсинлер, оларды тыйманъыз, Алла Патшалыгы сондайларга багысланган. [17] Сизге дурысын айтаман: Алла Патшалыгын баладай кабыл этпеген аьдем ога бир заманда да кирмеек».

Бай басшы

[18] Басшылардынъ бириси Исадан: «Огырлы Устаз, оьмирлик яшавды алар уьшин мага не этпеге керек?» – деп сорады.
[19] Сонда Иса ога: «Мага Огырлы деп неге айтасынъ? Бир Алладан баска эш бирев де огырлы тувыл. [20] Сен парызларды билесинъме? „Зиналык этпе“, „Аьдем оьлтирме“, „Урлама“,

„Ялган шаатлык берме“, „Ата ман анады оьрметле“», – деп
айтты.
21 А ол болса: «Мен олардынъ баьрисин де яслыгымнан сак-
лайман», – деп яваплады.
22 Муны эситкенде, Иса ога: «Сага энди де бир зат етиспейди: не
затынъ бар болса, сонынъ баьрисин сат та пакырларга уьлестир,
сонда коькте карызна табарсынъ. Оннан сонъ Меним ызымнан
кел», – деди.
23 Ол болса, муны эситип, мыдахланды, неге десе бек бай эди.
24 Иса, онынъ мыдах болганын коьрип, айтты: «Байлыгы бол-
ганларга Алла Патшалыгына кирмеге калай кыйын! 25 Неге десе
бай аьдемге Алла Патшалыгына киргеннен эсе, туьеге ийне коьзин-
нен оьтуьв енъилирек».
26 Муны эситкенлер: «Аьше, ол заманда ким кутылар экен?» –
деп сейирсиндилер.
27 Ама Ол: «Аьдемлер болдыралмаганды, Алла болдырар», –
деди.
28 Сонъ Ога Петер: «Мине биз болган затымызды калдырып,
Сенинъ артынънан ызладык», – дегенди айтты.
29 Ога Иса: «Сизге дурысын айтаман: Алла Патшалыгы уьшин
юртын, ата-анасын, ага-инилерин, аьптели-синълилерин, пише-
син, яде балаларын калдырган аьр ким, 30 бу заманда болганын-
нан бир неше кат коьбирек, келеек оьмирде де оьмирлик яшавды
табаяк», – деп яваплады.

Иса оьлип тирилеегин уьшинши кере билдиреди

31 Иса он эки соктасын бир янына аькетип: «Мине соьле биз
Ерусалимге бараятырмыз эм онда Аьдем Баласы акында пай-
хамбарлар язганларынынъ баьриси де толтырылаяк. 32 Оны баска
миллетлерге тапшыраяклар эм олар Оны маскара этип, корлаяк-
лар, Ога туькиреeклер, 33 Оны камшылаяклар эм оьлтиреeклер;
аман да Ол уьшинши куьнинде тирилеек», – деди.
34 Ама сокталары бу соьзлердинъ бирин де анъламадылар:
олардан бу соьзлердинъ маьнеси ясырынган эди, олар айтылган-
ларга туьсинмедилер.

Ериходынъ касында сокыр ярлыдынъ савартылувы

35 Иса Ерихо калага ювыклаган эди. Сол вакытта йолягада ол-
тырган бир сокыр садака тилейтаган эди. 36 Ол касыннан аьдем-
лердинъ озыш бараятырганын эситип, не зат болатаганын сорады.
37 Ога: «Назаретши Иса озып бараятыр», – деп билдирдилер.
38 Сонда ол: «Даут Улы Иса! Мени языксын!» – деп кышкырды.
39 Алдыда бараятырганлар оны тыйып, бакыртпаска шалыс-
тылар, ама ол тагы да куьшлирек: «Даут Улы, мени языксын!» –
деп кышкырыклады.
40 Иса токталды да сол аьдемди янына келтирмеге буйырды.
Сокыр Онынъ касына келгенде, Иса оннан: «Мен сага эткендей
не затты тилейсинъ?» – деп сорады.
41 «Раббий! Меним коьргим келеди», – деди.
42 Иса ога: «Коьзлеринъ ашылсын! Ыйманынъ сени сав этти», –
деди. 43 Аьдемнинъ сол саьатлей коьз коьруьви кайтты эм ол,
Аллады данъклап, Исадынъ ызыннан иерди. Буьтин халк муны
коьргенде, Аллады мактап баслады.

Ясакшы Закай

19 1 Сонъ Иса Ерихога кирип, онынъ иши мен оьтип барая-
тыр эди.
2 Онда ясакшылардынъ басшысы, Закай атлы бай аьдем бар
эди. 3 Ол Исады коьрмеге эм Онынъ ким экенин билмеге шалыс-
ты, тек бойы маштак болган себепли, Оны аьдемлер арасыннан
коьреалмады.
4 Сонда ол, Исады коьрер уьшин алдыга шабып барып, Иса
онынъ касыннан озаяк йол уьстиндеги кийик ынжыр терекке мин-
ди. 5 Иса сол ерге еткенде, йогарыга карап, оны коьрди де ога:
«Закай, тез болып туьс, буьгуьн Мага сенинъ уьйинъде конак
болмага тийисли», – деди. 6 Закай тез болып туьсти эм, куваныш,
Исады уьйине кабыл этти.
7 Оны коьргенлердинъ баьриси де разы болмай, куьналидинъ
конагы болды деп, соьз этип басладылар.
8 Закай болса, турып, Раббийге: «Мен соьле муьлкимнинъ яр-
тисин пакырларга уьлестирейим. Эгер дейим биревди бир зат

пан алдаган болсам, ога доьрт кабат арттырып берейим!» – де-
генди айтты.
[9] Иса: «Буьгуьн бу юртка да куткарылув келди, неге десе бу
аьдем де Ибрагимнинъ улы. [10] Аьдем Баласы йойтылганды тап-
пага эм куткармага келген, сайсы», – деди.

Он куьмис мина акында таварых

[11] Иса Оны тынълаганларга бир таварых косып айтты. Ол энди
Ерусалимге ювыклап келген эди эм халк, тез арадан Алла Пат-
шалыгы ашылаяк деп, саклай эди. [12] Иса булай айтты: «Аксуьек
асылыннан бир аьдем оьзине патшалыкты алып кайтаяк болып,
узак кыралга йолланаятыр эди. [13] Кетеектен алдын ол, оьзининъ
он кулын шакырып, оларга он куьмис мина* берди де: „Мен
кайтканша, бу акшады саьвделикке йиберинъиз“, – деди.
[14] Ама сол кыралдынъ аьдемлери оны коьрип болмайтаган
эдилер эм ызыннан элшилер йиберип: „Бу аьдемнинъ бизге
патша болып келгенин суьймеймиз“, – деп айттырдылар.
[15] Ол патша болганда, кайтып келип, ким кайдай келим туь-
сиргенин билер уьшин, акша тапшырган кулларын шакыртты.
[16] Биринши кулы келип: „Ием, сенинъ бир куьмис минанъ он
кайта коьп келим келтирди“, – деп билдирди.
[17] „Аьперим, сен яхшы кулсынъ. Сен кишкей затта сенимли
болганынъ уьшин, он шахарды иеликке оьзинъе ал“, – деп айтты.
[18] Экинши кулы келип: „Ием, сенинъ бир куьмис минанъ бес
кайта оьскен“, – деди.
[19] Ол ога да: „Сен бес шахарга басшылык эт“, – деди.
[20] Сонъ уьшинши кулы келип: „Ием, мине сенинъ акшанъ.
Мен оны, явлыкка туьйип, сакладым. [21] Сен каты аьдем болган
себепли, мен сеннен корктым: салмаганынъды аласынъ, шашпа-
ганынъды орасынъ“, – деди.
[22] Сонда иеси ога: „Эй, сен, яман кул! Мен сенинъ соьзлеринъ
мен сени шуьшинъе еткерермен! Соны ман, сен меним каты
аьдем экенимди, салмаганымды алувымды, шашпаганымды
орувымды биле эдинъме? [23] Аьше, сен не уьшин меним куьми-
симди саьвдегерликке, хайыры ман кайтарар уьшин, йиберме-

* Мина: Исадынъ заманында ишшидинъ 100 куьнлик кыйын агы.

динъ?“ – деди. 24 Соннан сонъ ол янында турганларга: „Оннан
куьмис минады алынъыз да он минасы болганга беринъиз“, –
дегенди айтты.
25 Олар: „Ием! Онынъ онсыз да он минасы барды да!“ – де-
дилер.
26 Ол: „Мен сизге айтаман: Бир заты болган аьр кимге оннан
да коьп берилер, ама бир заты болмаганнан азы да тартып алы-
нар. 27 Меним оларга патша болганымды унамаган душпанла-
рымды мунда аькелинъиз, меним алдымда кылыш пан оьлти-
ринъиз“», – дегенди айтты.

Иса Ерусалимге киреди

28 Сол соьзлерди айтканнан сонъ, Иса олардынъ алдында ба-
рып, Ерусалимге ювыклап келди. 29 Зейтун тавы деп аталатаган
тавдынъ этегинде орынласкан Бетпагей мен Бетхиний эллерге
янасып келгенде, Ол Оьзининъ сокталарынынъ экисин, булай
айтып, йиберди:
30 «Алдыдагы элге барынъыз. Онда киргенлей, бир заманда
да уьстине эш бир аьдем де минмеген, байланып турган яс
эшекти табарсыз; оны шешип, мунда алып келинъиз. 31 Эгер ким
де болсын бирев сизден: „Неге шешесиз?“ – деп сораса, – „Ол
Раббийге керек“, – деп айтарсыз».
32 Йиберилгенлер барып, эм Ол айтканша таптылар. 33 Олар
яс эшекти босатаятканда, онынъ иелери: «Оны не уьшин шешип
аласыз?» – дедилер.
34 Олар: «Ол Раббийге керек», – деп явапладылар.
35 Сонъ оны Исага алып келдилер де, кийимлерин эшекке атып,
онынъ уьстине Исады миндирдилер. 36 Ол атланып барган заман-
да, аьдемлер кийимлерин йол уьстине яятаган эдилер. 37 Иса
Зейтун тавыннан тоьмен туьскен йолга янасканда, коьп санлы
сокталары шатланып, коьтеринки йогары тавыста оьзлери коьр-
ген баьри куьдиретли files уьшин Аллады мактап: 38 «Раббий-
динъ аты ман келеятырган Патша наьсипли болсын! Аспанда –
тынышлык, Энъ Бийиктегине – данък!» – дедилер.
39 Сонда халк арасында болган фарисейлердинъ кайбирлери
Исага: «Устаз! Сокталарынъды тый!» – дедилер.
40 Ама Иса оларга явап этип: «Сизге айтаман, олар тынып
калсалар, таслар кышкыраяклар», – деди.

Иса Ерусалим уьшин йылайды

[41] Иса калага ювыклап келгенде, ога карап, онынъ уьшин йылады.
[42] «Ай, эгер буьгуьн сенинъ тынышлыгынъа не зат ярасатаганын
билсенъ экен! Ама бу зат энди де сенинъ коьзлеринъинен тасада,
[43] неге десе сага сондай куьнлер келееклер, ол заманда сенинъ душ-
панларынъ тоьгерегинъинен эндеклер казып, сени курсап алаяклар
эм аьр тараптан да кыстаяклар. [44] Сени шашаяклар эм ишинъ-
деги балаларынъды оьлтиреeклер, сенде тас уьстинде тас та кал-
дырмаяклар, неге десе Алладынъ сага ярдам этпеге келген
вакытын билмединъ», – деди.

Иса Алла уьйинде

[45] Сонъ Иса Алладынъ уьйине кирип, онда сатув-алув этуьв-
шилерди кувып, шыгарып баслады. [46] Оларга: «„Меним уьйим
дува этуьв уьйи“, – деп язылган, а сиз оны йолбасарлар отанына
айландыргансыз», – деди.
[47] Иса аьр куьн сайын Алла уьйинде уьйрететаган эди. Бас
дин куллыкшылары болса, дин аьлимлери эм де халктынъ
басшылары Оны оьлтирмеге колайлы аьл излейтаган эдилер.
[48] Аман да олар амал табалмадылар, неге десе буьтин халк,
таймастан, Онынъ соьзлерин тынълай эди.

Исадынъ бийлиги акында сорав

20 [1] Куьнлердинъ бирисинде Иса Алладынъ уьйинде халкты
уьйретип эм Ийги Хабарды айтып турганда, Онынъ касы-
на халк аксакаллары ман бирге бас дин куллыкшылары эм дин
аьлимлери келдилер де [2] Оннан: «Бизге айттагы, эткенлеринъди
кайсы иелик пен этесинъ, яде ондай иеликти Сага ким берген?» –
деп сорадылар.
[3] Оларга явапка булай айтты: «Мен де сизден бир затты со-
райым, Мага айтынъыз: [4] Яхъядынъ сувда шомылдырып таза-
ландырувы коьктен туьстиме, яде аьдемнен ме?»
[5] Олар болса, оьз ара ойласа келип: «Эгер „Коьктен“, – де-
сек, Ол: „Аьше, сиз ога неге ыйнанмадынъыз?“ – деп айтар. [6] А
эгер „Аьдемнен“, – десек, буьтин халк бизди тас пан сыбалар,

неге десе олар Яхъя пайхамбар экенине ыйнанадылар», – де-
дилер.
7 Сонъында олар: «Биз кайдан экенин билмеймиз», – деп ява-
пладылар.
8 Иса да оларга: «Мен де эткенлеримди кайсы иелик пен этета-
ганымды сизге айтаяк тувылман», – деди.

Яман юзим оьстируьвшилер
акында таварых

9 Оннан сонъ Иса халкка бу таварыхты айтып баслады: «Бир
аьдем юзим бавын олтыртады эм оны юзим оьстируьвшилерге
кулланмага береди. Оьзи, болса, узак заманга йок болып кете-
ди. 10 Емис йыюв вакыты еткенде, бавдынъ юзиминнен уьлисин
йиберсинлер деп, кулын юзим оьстируьвшилерге йибереди; тек
олар кулын тоьбелеп, бир затсыз артына кайтарадылар. 11 Тагы
да баска бир кулын йибереди, ама олар оны да, тоьбелеп эм
корлап, бир затсыз артына кайтарадылар. 12 Ол яне уьшинши-
син йибереди, тек олар оны да яралап, кувып шыгарадылар.
13 Сонда юзим бавдынъ иеси: „Мен не этейим экен? Суьйик-
ли улымды йиберейим, белки, оны коьрип, уялып коярлар“, –
дейди.
14 Ама юзим оьстируьвшилер, ясты коьрип, оьз ара: „Бу асаба
калымжы иеси; юринъиз, оны оьлтиреек, эм онынъ асаба муьлки
бизики болар“, – деп кенъеседилер. 15 Эм оны бавдан шыгарып
алып оьлтиредилер.
Энди олар ман юзим бавынынъ иеси не этер экен? 16 Ол келер
де сол юзим оьстируьвшилерди оьлтирер, юзим бавын баска-
ларга берер». Муны тынълаганлар: «Олай болмас!» – дедилер.
17 Иса, десенъ, оларга тигилип карап, айтты: «„Курувшылар-
дынъ яравсыз деп тасланган тасы мекан туьптинъ бас тасы бол-
ган“, – деп язылган не затты анълатады? 18 Сол тастынъ уьстине
йыгылаяк аьр ким шашылар, а кимнинъ уьстине сол тас туьссе,
оны эзер».
19 Сол вакытта дин аьлимлери эм бас дин куллыкшылары,
Иса бу таварыхты олар акында айтканын анълап, Оны тутув
амалын излей эдилер, ама халктан корктылар.

Кесардикин кесарге беринъиз

[20] Исады сынап, кайдай болса да бир соьзинде терисликти
тапкандай эм, терисликти табып, Оны тутып, тоьрединъ кара-
рына эм колына бергендей, туврашыл болып кылпысыган, тилши
аьдемлерди йибердилер. [21] Олар Исадан сорадылар: «Устаз! Биз
Сенинъ дурыс соьйлевинъди эм уьйретуьвинъди, биревдинъ хаьте-
рине карамайтаганынъды эм Алладынъ туьз йолына уьйретуь-
винъди билемиз.
[22] Кесарге ясакты тоьлейтаганымыз тийислиме, яде тийисли
тувылма?»
[23] Иса, болса, олардынъ аьйлежигенлерин анълап, айтты:
[24] «Мага бир динар коьрсетинъиз: сонда кимнинъ суьврети эм
кимнинъ аты язылган?»
Олар: «Кесардики», – деп явапладылар.
[25] Сонда Ол: «Солай болса, кесардикин кесарге, а Алладыкын
Аллага беринъиз», – деди.
[26] Олар Онынъ халк алдында айтатаган соьзлеринде ябыскандай
зат табалмадылар эм, Онынъ явабына сейирсинип, тындылар.

Тирилуьв акында сорав

[27] Оьликлердинъ тирилееклерине ыйнанмайтаган садукейлер-
динъ кайбирлери келдилер эм Исадан сорадылар: [28] «Устаз! Муса
(Тауратта) бизге: „Эгер биревдинъ пишели кардашы балалары
болмай оьлсе, ол тул калган хатынды алып, кардашы уьшин
тукым тувдырсын“, – деп язган. [29] Ети кардаш болганлар: солар-
дынъ бириншиси пише алады да, баласыз оьлип кетеди. [30] Сол
хатынды экиншиси [31] эм* уьшиншиси алады, сондай болып ети-
сининъ баьриси де, бала калдырмай, оьледилер. [32] Баьрисиннен
сонъ хатын да оьледи.
[33] Солай болганда, кыямет куьнинде ол кайсысынынъ пишеси
болаяк экен? Неге десе ол етевининъ де хатыны болган».
[34] Иса оларга явап этип айтты: «Бу оьмирдинъ аьдемлери
уьйленедилер, киевге де шыгадылар. [35] Келеек оьмирге етип,

* Бир кесек текстлерде: «Сол хатынды экиншиси алады эм ол да баласыз оьледи. Оны уьшиншиси алады».

оьлген ериннен тирилмеге тийисли деп саналганлар болса, не
уьйленмееклер, не де киевге шыкпаяклар. 36 Эм энди оьлмеге де
болалмайдылар, неге десе олар, маьлеклердей, тирилген аьдем-
лер болып, Алладынъ балалары боладылар. 37 А оьлгенлер-
динъ тирилуьви уьшини мен де болаягын Муса коьгем кувак-
лыктынъ акында язган боьлигинде коьрсеткен. Онда Муса Раб-
бийди: „Ибрагимнинъ Алласы, Исхактынъ Алласы эм Якуптынъ
Алласы“, – деп атаган. 38 Алла оьлилердинъ Алласы тувыл, ама
Ол тирилердинъ Алласы эм Ога баьриси де тири!»

39 Дин аьлимлерининъ бирерлери Ога: «Устаз! Сен ийги явап
бердинъ», – дедилер. 40 Оннан сонъ Исага эш бирев де сорав
бермеге батпады.

Даут Улы акында сорав

41 «Масих – Дауттынъ Улы деп, неге айтадылар?» – деп сора-
ды сонъ Иса. 42-43 «Даут оьзи аьли Забур китабинде: „Раббий
меним Бийиме: душпанларынъды Сенинъ аягынъ астына сал-
ганга дейим, Меним онъ кол ягыма олтыр, деп айткан“, – деп
язады. 44 Солай болганда, эгер Даут Оны Бий деп атайтаган
болса, сонда Ол Дауттынъ Улы калай болады?»

45 Буьтин халк тынълаган вакытта, Иса сокталарына айтты:

46 «Узын кийимлер кийип юрмеге суьетаган, майданларда са-
лам алмага, синагогларда энъ алдыда, тойда тоьрде олтырмага
суьйген дин аьлимлериннен сакланынъыз. 47 Олар тул хатынлар-
дынъ уьйлерин тонап, аьйлежип узак дува этедилер. Ондайлар
катырак шуьшлерине еткерилееклер».

Тул хатыннынъ садакасы

21 1 Иса Алладынъ уьйининъ карызна сандыгына савгаларын
салувшы байларды коьрди. 2 Солай ок онда каьрип тул ха-
тыннынъ эки кишкей ез каьпикти салганын да коьрди. 3 «Дуры-
сын айтаман сизге, мине бу ярлы тул хатын баьрисиннен де
коьбирек салды. 4 Неге десе баьриси де оьзлерининъ артыклы-
гыннан Аллага боьлек этедилер, а бу хатын, болса, колайсыз-
лыгыннан оьзининъ баьри болган азыгын да салды», – деди.

Ахырзаман акында

[5] Кайбиревлер, Алладынъ уьйи баалы таслар ман, савгалар
ман ярасыкланган деп, соьйлегенде, Иса айтты: [6] «Сиз мунда
коьрген баьри затлардан тас уьстинде тас та калмаяк куьнлер
келееклер; баьриси де шашылаяк».
[7] Оннан сорадылар: «Устаз, ол кашан болаяк экен? Эм онынъ
кашан болаягын билдиреек кайдай белги болар?»
[8] Иса: «Сак болынъыз, сиз янъылыска туьсип калманъыз, неге
десе коьплер Меним атым ман келееклер: „Мен – Масихпен“, яде
„Ол вакыт энди ювык“, – деп айтаяклар. Ондайларга иерменъиз.
[9] Согыслар эм козгалыслар акында эситсенъиз, коркпанъыз, неге
десе булар алдыда болмага тийисли, ама баьрининъ ахыры сонда
ок болмаяк».
[10] Тагы да оларга айтты: «Халк халкка, патшалык патшалыкка
карсы коьтерилееклер. [11] Ер-ерлерде куьшли ер сенъкилдевлер,
ашлык эм оьлетлер, коьктен коркынышлы коьринуьвлер эм уллы
белгилер болаяклар.
[12] Бу затлардынъ баьрисиннен алдын, Меним атым уьшин,
сизди ыслаяклар, артынъыздан калмай кыйнаяклар, синагоглар
ман тутнакларга тапшырып, патшалар ман тоьрелердинъ алдына
аькетееклер. [13] Ол шаатлык этер заманынъыз болаяк. [14] Соны ман,
коьнъилинъизге салып койынъыз: оьзимизди кайтип коршалармыз
деп эртерек ойланманъыз. [15] Неге десе Мен сизге соьз усталыгын
да, акыллылыгын да берермен, сизинъ душпанларынъыздынъ бири
де ога не карсы туралмас, не де карсы соьз айтаялмас. [16] Сизди ата-
аналарынъыз да, ага-инлеринъиз де, кардашларынъыз-дослары-
нъыз да сатарлар, эм кайбиревлеринъизди оьлтирерлер. [17] Меним
атым уьшин сизди баьриси де коьрип болмаяклар. [18] Тек сизинъ
басынъыздан бир шаш туьги де туьспеек. [19] Шыдамлыгынъыз
бан янынъызды куткарарсыз.

Ерусалимнинъ келееги акында

[20] Ерусалимди аьскерлер курсап алганын коьргенинъизде, онынъ
шашылув заманы еткенин билинъиз. [21] Ол шакта Юдеяда бол-
ганлар тавларга кашсынлар, каладагылар оннан шыксынлар,
тоьгерегинде болганлар онда кирмесинлер. [22] Неге десе булар

Алла халкын язалаяк, язылганлардынъ баьриси де толтырылаяк куьнлер болаяк.

[23] Сол куьнлерде бала эмисткен эм авыраяклы хатынларга бек кыйын болаяк. Бу кырал уьйкен кыйынлык шегеек эм Алладынъ ашувы бу халкка туьсеек. [24] Кылыштынъ оьткирлигиннен йыгылаяклар эм есирге аькетилип буьтин миллетлерге таралтылаяклар. Ерусалим баска миллетлер мен тапталаяк эм сондай болып, олардынъ заманы озганша, тураяк.

Аьдем Баласынынъ (Исадынъ) келуьви кайдай болаяк

[25] Куьнде, айда, юлдызларда коркынышлы белгилер болаяк, а ер уьстиндеги халклар кыйналып, толкынласып гуьрилдеген тенъизден корккандай болаяклар. [26] Дуныяга келеек аьлеклерди саклавдан эм коркувдан аьдемлердинъ янлары шыгаяк, неге десе коьктинъ затлары* силкинеек. [27] Сонда булыт ишинде уллы куьдирети, данъкы ман келеятырган Аьдем Баласын коьрееклер. [28] Сол затлар болып басланган заманда, турынъыз да, басларынъызды коьтеринъиз, неге десе куткарылувынъыз ювыклап келеятыр».

Ынжыр теректинъ дериси

[29] Эм Иса оларга сосындай таварыхты айтты: «Ынжырга эм баьри тереклерге каранъыз. [30] Олар япырак ярып баслаганда, сиз оны коьрип, энди яздынъ ювыклаганын сезесиз. [31] Соьйтип, сиз де сол затлардынъ болаятырганын коьргенде, Алла Патшалыгы ювыклаганын билинъиз. [32] Дурысын айтаман сизге: сол затлардынъ баьриси де болганга дери бу тукым озбаяк. [33] Коьк пен ер йогалып кетерлер, тек Меним соьзим йогалып кетпес.

[34] Оьзинъизге сак болынъыз, юреклеринъиз коьп ашап, ишипэсиргеннен эм яшав каьриннен авырмасынлар эм де ол куьн сизге куьтпегенлей келип калмасын. [35] Неге десе ол куьн ер уьстинде яшавшылардынъ баьрисин де тузактай келип тутаяк.

[36] Сонынъ уьшин, аьр заман сак болынъыз эм болаяк буьтин бу кыйынлыклардан кутылмага эм Аьдем Баласы алдында турмага тийисли болар уьшин дува этинъиз».

* Коьктинъ затлары: ай, куьн, юлдызлар.

[37] Куьндиз Иса Алладынъ уьйинде уьйрететаган эди, а туьн-
лерин каладан шыгып, Зейтун тавда озгаратаган эди. [38] Эртенъ
сайын халк Оны тынъламага Алладынъ уьйине йыйылатаган эди.

Юда Исады сатады

22 [1] Пасха деп аталатаган ашшымаган оьтпеклер байрамы
ювыклай эди. [2] Бас дин куллыкшылары эм дин аьлимлери
Исады кайтип болса да йок этуьв амалын излестиретаган эди-
лер, тек халктан корктылар.
[3] Он экидинъ бириси болган, Искариот аталган Юдага шайтан
кирди.
[4] Ол бас дин куллыкшылары ман Алла уьйининъ каравыл
басшыларына барып, Исады оларга калай ыслатаягын соьйлес-
ти. [5] Олар кувандылар эм ога акша бермеге разылыгын билдир-
дилер. [6] Юда соьз берди эм, халк болмай, Исады оларга ыслап
берер уьшин онъайлы вакыт излестирип баслады.

Пасха асы

[7] Курман (козыды) шалмага тийисли болган, ашшымаган оьт-
пеклер куьни етти. [8] Эм Иса: «Барынъыз, бизге ашарга Пасха
асын аьзирленъиз», – деп, Петер мен Яхъяды йиберди.
[9] Олар Ога: «Асты каерде аьзирлемеге буйырасынъ?» – деп
сорадылар.
[10] Иса: «Сиз калага кирсенъиз, шоьлмек пен сув алып бара-
тырган аьдемге йолыгарсыз. Онынъ артыннан барынъыз да ол
кирген уьйге киринъиз. [11] Сонда уьй иесине: „Устаз сеннен: сок-
таларым ман Пасха асын ашамага болаяк боьлме кайсыды? –
деп сорайды", – дегенди айтарсыз. [12] Эм ол сизге йогарыда яра-
стырылган уьйкен боьлмеди коьрсетер, сонда баьри затты да
аьзирлерсиз», – деди.
[13] Олар кеттилер де, аьр неди де Иса оларга айтканша табып,
Пасха асын аьзирледилер.
[14] Заманы еткенде, Иса элшилери мен бирге сыпыра янына
орынласты. [15] Оларга: «Мен азап шегеегимнен алдын сосы Пасха
асын сизи мен бирге емеге бек суье эдим. [16] Сизге айтаман:
Энди ол Алла Патшалыгында толы маьнесине еткенге дери Мен
оны ашамаякпан».

[17] Сонъ Иса аякты алып, дувасында ога шуькир этип: «Муны
алынъыз да оьз ара уьлесинъиз. [18] Неге десе, Алла Патшалыгы
келгенге дейим, Мен энди юзим емисининъ сувын ишпеекпен
деп, сизге айтаман», – деди.
[19] Сонъ оьтпекти алып, шуькир этип, сындырды да: «Мунавы
сизинъ уьшин берилген шаркым болады; оны Мени эсинъизге
туьсирер уьшин ашанъыз», – деп, сокталарына узатты.
[20] Кешки астан сонъ аякты алды да: «Мунавы сизинъ уьшин
тоьгилген Меним каным ман бегитилген янъы антласув», – деди.
[21] «Эм мине Мени сататаганнынъ колы Меники мен бирге
сыпырада.
[22] Олай болса да, Аьдем Баласы, Ога белгиленгендей, кетеди,
тек Оны сатаяк аьдемге – кайгы!»
[23] Эм олар: «Бизим арамызда ол затты кайсымыз этер экен?» –
деп, бири-бириннен сорап басладылар.

Ким энъ уьйкен?

[24] Олар арасында кайсымыз энъ уьйкен деп саналмага болаяк
деген эрисуьв шыкты. [25] Сол заманда Иса айтты: «Патшалар
халкларга бийлик этедилер эм басшылык этуьвшилер де ийгилик
этуьвшилер деген атты юргистедилер. [26] А сиз олай болманъыз.
Керисинше, сизинъ аранъыздагы энъ уьйкенинъиз кишкей бол-
мага керек эм басшылык эткен де, кулдай, болсын. [27] Неге десе
ким уьйкен: сол сыпыра янында олтырганма, яде ога кылыната-
ганма? Олтырган тувылма? А Мен сизинъ аранъызда кулдай-
ман. [28] Олай болса да, сиз Мени мен баьри кыйынлыкларымда
да бирге болгансыз. [29] Мен де сизге, оны Мага Атам бергендей
этип, Патшалыкты беремен.
[30] Патшалыгымда Меним сыпырамнан ашарсыз-ишерсиз эм
де, Исраилдинъ он эки тукымына тоьрешилик этип, такта олты-
рарсыз», – деди.

Петердинъ кайталаягынынъ билдирилуьви

[31] «Шимон, Шимон! Шайтан сизди, бийдайды элегендей этип,
элемеге суьйген эди. [32] Ама Мен, ыйманынъ кемимесин деп, се-
нинъ уьшин дува эттим. Эм сен (Аллага) кайтып келгенде, тув-
ганларынъда да ыйманды бегит», – деди Иса.

33 Петер Исага: «Раббий! Мен Сени мен тутнакка да, оьлмеге де аьзирмен», – деп яваплады.

34 Ама Ол: «Петер, сага айтаман, буьгуьн кораз кышкырганша сен, танымайман деп, Меннен уьш кере артка кайталаяксынъ», – деди.

35 Сонъында Иса: «Мен сизди бокшасыз, артпаксыз, машпаксыз йиберген заманда, бир заттан болса да етиспевликлер сездинъизбе?» – деди.

«Эш бир заттан да болмады», – деп, явап бердилер сокталары.

36 Сонда Иса: «Ама энди бокшасы болган оны алсын, артпагын да алсын; а кимде йок болса, сол ямшысын сатып, кылыш алсын.

37 Сизге айтаман: „Ол кыянатшыларга саналды", – деп язылган соьзлер, Меним уьстимде толтырылаяк. Неге десе Меним акымда язылганлар ахырына келеятырлар», – деди.

38 Сокталар Ога: «Раббий! Мине мунда эки кылыш бар», – дедилер.

Иса оларга: «Етер!» – деди.

Иса Зейтун тавда

39 Сонъ Иса шыгып, аьдетинше, Зейтун тавга кетти; Оны ман
бирге сокталары да бардылар. 40 Онда барып еткенлей, Иса
оларга: «Азгырувга туьсип олтырмас уьшин дува этинъиз», –
деди. 41 Оьзи де, олардан тас атым каьдер шетке кетип, тизин-
нен шоьгип: 42 «Эй, Атам! Эгер Сен ийги коьрсенъ, бу аякты*
Меннен эрек аькет, аман да Мен излегендей болмай, Сенинъ
буйырыгынъ толсын», – деп тиледи.

43 Сол вакытта, Исадынъ янына коьктен маьлек келип, Ога куват
берди. 44 Яны кыйналганлыктан, Иса мукаятланып тилек тиледи
эм Онынъ тери, кан тамшыларындай болып, ерге тамдылар.

45 Тилек этуьв орныннан турып, Иса сокталарына келгенде,
олардынъ кайгырувдан уйклап ятканын коьрди. 46 «Неге уйк-
лайсыз? Турынъыз эм азгырувга туьспес уьшин дува этинъиз», –
деди.

---

* Аяк мунда азаплыктынъ символы.

Исадынъ ысланувы

[47] Иса соьйлеп турганда, бир коьп кисилер келдилер, олар-
дынъ алдында он экидинъ бириси Юда келе эди. Ол Исады
оьбер* уьшин янына келди. [48] Иса, болса, ога: «Юда! Аьдем
Баласын оьбуьв мен сатасынъма?» – деди.
[49] Исадынъ янында болганлар, истинъ кайда барганын коьрип,
Ога: «Раббий! Кылышты алаякпа?» – деп сорадылар. [50] Эм олар-
дынъ бириси, бас дин куллыкшыдынъ кулын согып, онынъ онъ
кулагын кесип туьсирди.
[51] Сонда Иса: «Бу затты койынъыз, токтанъыз!» – деди де,
кулдынъ кулагына колын тийгистип, сав этти.
[52] Иса Оьзин аькетпеге келген бас дин куллыкшыларга, Алла
уьйининъ каравыл басшыларына эм аксакалларга айтты: «Йол-
басарды тутпага шыккандай, сиз (Мени ысламага) кылыш,
казык коьтерип келгенсиз! [53] Мен аьр куьн сайын сиз бен бирге
Алладынъ уьйинде болатаган эдим эм сиз Мага кол коьтерме-
динъиз. Ама энди сизинъ заман, каранъалык бийлеген кезуьв», –
деди.

Петердинъ Исадан артка кайталавы

[54] Соннан сонъ олар Исады тутып бас дин куллыкшыдынъ
уьйине алып келдилер. Петер бираз артта калып ызыннан барды.
[55] Каралдыдынъ ортасында йыйылганлар, от ягып, баьриси
бирге олтырганда, Петер де олардынъ арасына кирип олтырды.
[56] Бир таьвке хатын Петердинъ от янына олтырганын коьрди де,
ога тигилип карап: «Бу аьдем де Оны ман бирге эди», – деди.
[57] Ама Петер: «Хатын, мен Оны танымайман», – деп, Исадан
артка кайталады.
[58] Бираздан сонъ баска бирев оны коьрип: «Сен де олардан-
сынъ», – деди.
Ама Петер: «Тувылман, эй, аьдем!» – деди.
[59] Бир саьат кадер заман оьткенде, тагы да олардынъ бириси:
«Уьшини мен де, бу да Оны ман бирге эди, неге десе ол – гали-
леяшы», – деп, катырып айтты.

* Бир кесек текстлерде сосы соьзлер косылган: «Неге десе оларга: „Мен кимди оьпсем, Сол (Иса) болаяк“, – деген белгиди берген эди».

[60] Ама Петер: «Эй, аьдем, мен сенинъ не зат айтатаганынъды
анъламайман», – деди. Сол саьатлей, сосы соьзлерди айтаятыр-
ганда, кораз кышкырды. [61] Сол заманда Раббий, бурылып, Пе-
терге карады, Петер де Раббийдинъ ога: «Кораз кышкырганша,
сен Меннен уьш кере артка кайталаяксынъ», – деп айткан соьз-
лерин эсине туьсирди.

[62] Петер тыска шыгып, оьксип йылады.

[63] Исады ыслап турган аьдемлер, Оны маскаралап, тоьбелей
эдилер. [64] Онынъ коьзлерин байлап*, Оннан: «Пайхамбар, сени
ким сокты, айт», – деп сорайтаган эдилер. [65] Олардан баска да
коьп яман соьзлер айтып, Оны маскараладылар.

Иса Уллы Кенъес алдында

[66] Танъ атканда, халктынъ аксакаллары, бас дин куллыкшы-
лары эм дин аьлимлери йыйылдылар эм Исады оьзлерининъ
Уллы Кенъесине алып кеттилер. [67] Эм айттылар: «Бизге айт,
Сен Масихсинъ ме?»

Иса оларга: «Эгер сизге айтсам, сиз ыйнанмассынъыз. [68] Эгер
сизден сорасам да, сиз Мага явапламаяксыз эм Мени босат-
паяксыз.

[69] Эндиден арбатын Аьдем Баласы куьдиретли Алладынъ онъ
ягында олтыраяк», – деди.

[70] Сонда баьриси Ога: «Соны ман, Алладынъ Улы сенсинъ
ме?» – дедилер.

Иса оларга явапка: «Сиз айткандай, Менмен!» – деди.

[71] Олар, болса: «Бизге энди тагы да кайдай шаатлык керек?
Биз оьзимиз Онынъ авызыннан эситтик», – дедилер.

Иса урым тоьреси Пилат алдында

23 [1] Йыйылганлардынъ баьриси коьтерилип, Исады Пилат ал-
дына алып келдилер. [2] «Ол бизим халкымызга бузгынлык
салады, Ол кесарьге ясак бермеге коймайды, Оьзине де Масих
Патша дегенди айтады», – деп, Исады шуьшлеп басладылар.

---

* Байлап: бир кесек текстлерде «байлап, бетине сога берип».

[3] Пилат Оннан: «Сен Жуьйт Патшасысынъма?» – деп сорады. Ога яваплап: «Сен айткандай», – деди.

[4] Пилат бас дин куллыкшыларына эм халкка: «Мен бу Кисидинъ бир терислигин де таппайман», – деди.

[5] Ама олар: «Ол, Галилеядан баслап булайга дейим, буьтин Юдеяда окувын яйып, халкты козгайды», – деп кадалдылар.

[6] Пилат Галилея дегенлерин эситкенлей: «Ол Галилеяданма?» –
деп сорады. [7] Исадынъ Иродка бойсынган ериннен болганын бил-
генде, Пилат оны Иродка йиберди. Сол куьнлерде Ирод оьзи де
Ерусалимде эди.

[8] Ирод, Исады коьрип, бек шатланды, неге десе ол коьптен бери Оны коьреек болып, Оннан бир аьлемет коьрермен, – деп уьмитленди.

[9] Ол Исага коьп соравлар берди, тек Иса ога бир зат та айтпады.

[10] Сонда болган бас дин куллыкшылары эм дин аьлимлери,
болса, баьри куьшлерин салып, Исады терислемеге шалысты-
лар. [11] Ирод оьзининъ аскершилери мен Оны маскаралап кутыл-
ганнан сонъ, коьркли, ярасык кийим кийгистип, Пилатка кайта-
рып йиберди. [12] Сол куьн Ирод пан Пилат дос болдылар. Оннан
алдын олар явласкан эдилер.

Оьлтирилмеге талапланган Иса

[13] Пилат, болса, бас дин куллыкшыларды, басшыларды эм
халкты йыйып, [14] оларга айтты: «Сиз бу Кисиди: „Халкты азгы-
рады“, – деп, айыплап аькелдинъиз. Ама мен оны сизинъ ал-
дынъызда тешкердим, сиз Ога айткан терисликлердинъ бирин
де таппадым. [15] Ирод та таппаган, неге десе Ирод Оны бизге
кери йиберди. Мине Ога оьлим язасын бергендей эш бир зат
та этпеген. [16-17] Сонынъ уьшин мен, оны тоьбелетип, эркин
этейим*», – деди.

[18] Ама буьтин халк: «Ога оьлим! А бизге Бараббады эркин эт!» –
деп, кышкырып баслады. [19] Барабба деген аьдем шахарда козгалув
ратканы эм аьдем оьлтиргени уьшин тутнакка туьскен эди.

---

* Бир талай текстлерде сосы соьзлер косылган: «Пилатка аьр Пасха байрамында тутнактан биревди босатпага керек эди».

[20] Исады эркин этпеге суьйип, Пилат тагы да давысын коьтерди.
[21] Ама олар: «Оны кашка кер, кашка кер!» – деп кышкырыкладылар.
[22] Пилат уьшинши кере оларга: «Ол не яманлык эткенди? Оьлтирмеге тийисли бир терислик те таппаганман, сол себепли мен, Оны тоьбелетип, эркин этейим», – деди.
[23] Аман да Олар тагы да кышкырыклап, Исадынъ кашка керилуьвин талапладылар; олардынъ эм бас дин куллыкшылардынъ давыслары баьрин де енъди.
[24] Эм Пилат олар тилегенин этейим деген ойга келди.
[25] Козгалув яраткан эм аьдем оьлтирген уьшин тутнакка туьскенди, олар тилегенше, босатты; Исады, болса, олардынъ ыхтыярына тапшырды.

Исады кашка кередилер

[26] Аьскершилер Исады алып барган заманларында, сабаннан келеяткан Шимон атлы бир киринейшиди токтатып, ога кашты коьтертип, Исадынъ артыннан аькеттирдилер.
[27] Исадынъ артыннан бек коьп халк та, Онынъ уьшин коькирегин согып йылайтаган хатынлар да бара эдилер.
[28] Иса, болса, оларга бурылып: «Эй, Ерусалим кызлары! Мен уьшин йыламанъыз, тек оьзинъиз бен балаларынъыз уьшин йыланъыз», – деди.
[29] «Неге десенъиз: „Наьсиплидилер каратонлар, бала таппаган карынлар эм эмгистпеген тоьслер“, – деп айтар куьнлер келедилер.
[30] Сол заманда тавларга: „Бизим уьстимизге авынъыз!“, а тоьбешиклерге: „Бизди капланъыз!“ – деп айтып баслаяклар.
[31] Эгер ясылланатаган терек пен солай этиле болса, сонда курганы ман не болар?»
[32] Иса ман бирге оьлтирмеге эки кыянатшыды алып бара эдилер.
[33] Бас Суьек атлы ерге келгенлеринде, онда Исады да, кыянатшылардынъ бирисин де Онынъ онъ ягына, а экиншисин сол ягына кашка кердилер.
[34] Иса, болса, айтты: «Эй, Ата! Сосыларды ярлыка, неге десе не ислейтаганларын да билмейдилер». Аскершилер Исадынъ кийимлерин, сыбага таслап, уьлесе эдилер.
[35] Халк токтап карай эди. Басшылар да, селеке этип, куьлип: «Баскаларды куткаратаган эди: эгер Алла сайлаган Масих Ол болса, Оьзин-Оьзи куткарсын!» – деп айттылар.
[36] Солардай болып, аьскершилер де мыскылладылар. Олар Исага ашшы шагырдан берип:
[37] «Сен Жуьйт Патшасы болсанъ,

Оьзинъди-Оьзинъ куткар!», – дей эдилер. 38 Исадынъ уьстинде*:
«Бу – Жуьйт Патшасы», – деген язув бар эди.

39 Кашка керилген кыянатшыларднынъ бириси де Ога ашув тил-
ленип: «Сен Масих болсанъ, Оьзинъди де, бизди де куткар!» –
деп айта эди.

40 Экиншиси, болса: «Сен де сондай болып язаланып турган-
лай, Алладан коркпайсынъма?» – деп, оны тыймага шалысты.
41 «Бизге туьз язалав кесилген. Биз эткен ислеримизге тийисли-
син алганмыз. Ол, болса, эш бир яманлык та этпеген».

42 Ол Исага: «Сен Патша болып кери келген заманда, мени
эсинъе туьсир!» – деди.

43 Иса да ога: «Дурысын айтаман сага: буьгуьн ок сен Мени
мен бирге еннетте болаяксынъ», – деди.

Исадынъ оьлуьви

44 Куьндиздинъ алтыншы саьатине ювыклаган эди, тогызын-
шы** саьатке дейим буьтин кыралда каранъы*** болып калды.
45 Эм Алладынъ уьйиндеги перде ортасыннан йыртылды. 46 Иса,
давазын коьтерип: «Ата! Мен сенинъ колынъа янымды тапшы-
раман!» – деди. Эм соны айтканнан сонъ, ян берди.

47 Бу болган затларды коьрген юзбасшы Аллады данъклады эм:
«Акыйкатлай да, бу Киси туврашыл болган экен», – деди. 48 Бу
тамашады карамага йыйылган буьтин халк, болган затларды
коьрген сонъ, коькиреклерине сога-сога кайтты. 49 Тек Исады та-
ныйтаганлардынъ баьриси де, эм Галилеядан Онынъ ызыннан
келген хатынлар да, баьри затка эректен карап турдылар.

Исады кабырга салув

50 Сол заманда Уллы Кенъестинъ агзаларыннан, Юдеядынъ
Араматия каласыннан Юсуп атлы огырлы эм аьдил бирев,
51 калганлардынъ бегиминде эм ислеринде катнаспаган, Алладынъ

---

* Исадынъ уьстинде: бир кесек текстлерде «Исадынъ уьстинде грек, латын эм де жуьйт соьзлер мен».
** Алтыншы саьат: саьат 12.00, тогызыншы саьат: саьат 15.00.
*** Эм: бир талай текстлерде «Куьн каранъаланды эм».

Патшалыгын саклаган бир киси, [52] Пилаттынъ янына келип,
Исадынъ суьегин тиледи.

[53] Ол суьекти туьсирип алып, кетен кумашка орады эм аьли
бирев де салынмаган, каяда уьнъгилип этилген мезарга салды.
[54] Ол куьн юма куьн эди, шабат куьни етип келе эди.

[55] Кене болса да Иса ман бирге Галилеядан келген хатынлар
артларыннан барып, мезарды карап, Онынъ суьеги онда койыл-
ганын коьрдилер. [56] Кайтып келип, ийисли-кокыслы майлар эм
бальзамлар аьзирледилер де шабат куьнин Алладынъ буйры-
гына коьре тыншаювда озгардылар.

Исадынъ тирилуьви

24 [1] Юмадынъ биринши ок куьнинде*, танъ манъында, хатын-
лар** аьзирлеген ийисли майларды алып, мезарга келдилер.
[2] Ама тастынъ кабырдан авдарылып тасланганын коьрдилер. [3] Эм
мезарга киргенде, Раббий Исадынъ суьегин таппадылар. [4] Олар
бу затка сейирсинип турган вакытта, олардынъ алдына йылты-
раган кийимлери мен бирден эки эр киси шыктылар. [5] Хатынлар
коркып, юзлерин тоьмен ийгенде, эр кисилер: «Сиз неге тириди
оьлилер арасыннан излейсиз? [6] Ол мунда йок, Ол тирилген!
Галилеяда болган заманда Онынъ сизге айткан соьзлерин эси-
нъизге туьсиринъизтага: [7] „Аьдем Баласы куьналилер колына
тапшырылмага, кашка керилмеге эм уьшинши куьнде тирил-
меге керек“, – деген эди Ол сизге», – дедилер. [8] Эм олар Онынъ
соьзлерин эслерине туьсирдилер.

[9] Хатынлар мезардан кайтып, бу затлардынъ баьрисин де
Исадынъ он бир соктасына эм баьри калганларга билдирдилер.
[10] Бу затлардынъ акында элшилерге айтканлардынъ ишинде Маг-
даллы Марьем, Йоханна эм Якуптынъ анасы Марьем эм солай
ок олар ман бирге баскалар да бар эдилер. [11] Ама олардынъ айт-
канлары элшилерге бос соьзлер болып коьриндилер эм кыскаяк-
лыларга ыйнанмадылар.

[12] Петер, болса, турып, кабырга шабып барды. Ол ийилип ка-
рады да онда тек кебинди коьрди эм, болган затка сейирсинип,
артына кайтты.

---

* Юмадынъ биринши куьни: базар куьн.
** Бир кесек текстлерде сосы соьзлер косылган: «Олар ман бирге баска кайбирлер де бар эдилер».

Аммаус йолында

13 Сол ок куьн олардынъ экиси Ерусалимнен алпыс стадия*
эректеги Аммаус деп аталган элге йолландылар. 14 Эм бу бол-
ган затлардынъ акында оьз ара хабарласып бардылар. 15 Олар
соьйтип бири-бири мен соьйлесип эм ойласып барганда, Иса
Оьзи оларга янасып келип косылды. 16 Ама олардынъ коьзлери
тыйылган эдилер, сол себептен олар Оны танымадылар. 17 Иса,
болса, оларга: «Сиз йолда бараятырып не зат акында хабарла-
сасыз?» – деди.

Олар да кайгылы болып онда токтадылар. 18 Олардан бирев,
Клеопа дегени, явапка: «Сен Ерусалимге янъы келгенлерден болар-
сынъ, сосы куьнлерде онда болганды калай билмейсинъ?» – деди.

19 Иса оларга: «Не болганды?» – деди.

Олар Ога: «Назаретши Исага не болганы акында», – дедилер.
«Ол Алладынъ эм баьри халктынъ алдында иси мен де, соьзи мен
де куьдиретли пайхамбар эди. 20 Бас дин куллыкшыларымыз бан
басшыларымыз оны оьлимге язалав уьшин бердилер эм кашка
кердилер. 21 А биз, Ол Исраилди куткараяк деп, уьмитленетаган
эдик. Оннан сонъ да сол затлардынъ баьриси болганына буьгуьн
уьшинши куьн бараятыр. 22-23 Эм тагы да хатынларымыздынъ бир
кавымлары бизди сейирсиндирдилер. Олар кабырга эртенъ мен
барып, Онынъ суьегин таппаганлар эм кайтканда, оларга маьлек-
лер коьринип, Иса тирилген деп, билдиргенлерин айттылар.
24 Бизи мен бирге болганлардан бир кавымлар мезарга барып,
онда хатынлар айтканша болганын коьргенлер. Тек Исадынъ
Оьзин коьрмегенлер». 25 Иса оларга: «Эй, калай акылсыз экенсиз
эм юреклеринъиз бен пайхамбарлардынъ айткан соьзлерине кеш
ыйнанувшыларсыз! 26 Аьше, Масихке соьйтип азап шегип, Оьз
данъкына етпеге керек тувылма эди?» – деди. 27 Эм Ол Мусадан
баслап, баьри Сыйлы Китапларда Оьзининъ уьстиннен баьри
пайхамбарлардынъ айтканларын оларга анълатты.

28 Олар бараяк болып шыккан элге ювыклап келгенлеринде,
Ол йолын бардыргандай этти. 29 Ама олар: «Аксам ювыклайды,
куьн энди кавысып бараятыр, бизи мен кал», – деп, Оны токтат-
тылар. Иса элге кирип, олар ман калды.

---

* Алпыс стадия: 11 километр.

[30] Олар ман бирге сыпыра янына олтырганда, Ол оьтпекти алып
шуькир этти де, сындырып, оларга узатты. [31] Сонда олардынъ
коьзлери ашылды, олар Исады таныдылар, тек Ол оларга коь-
ринмей калды.
[32] Эм олар бир-бирине: «Ол йолда бизи мен соьйлесип бизге
Сыйлы Китапларды анълаткан заманда, юрегимиз ишимизде
суьйиништен янмадыма?» – деп сорадылар.
[33] Сол саатлей ок турып, Ерусалимге кери кайттылар эм он бир
элшилерди, олар ман бирге болган баскаларды да йыйылып тур-
ганларын таптылар. [34] Олар: «Раббий уьшини мен де тирилген эм
Шимонга коьринген», – деп, соьйлесип туры эдилер. [35] Эки аьдем
де оларга йолда не болганын, Иса оьтпек сындырган заманда,
олар Оны калай таныганларын айттылар.

Иса он бир соктасына коьринеди

[36] Олар сол затлардынъ акында соьйлесетаган заманда, Иса
Оьзи олардынъ арасына кирип: «Тынышлык сизге!» – деди.
[37] Олар тартыныш эм сескенип, (Исадынъ) янын коьремиз деп
ойладылар. [38] Ама Иса оларга: «Неге адалап калдынъыз? Юрек-
леринъизге сондай ойлар не уьшин киреди экенлер?» – деди.
[39] «Меним колларыма эм Меним аякларыма каранъызтага.
Бу – Мен Оьзим! Колларынъызды Мага тийдирип каранъызта-
га, неге десе яннынъ, Менде коьретаганынъыздай, эти де, суьеги
де болмайды», – дегенди айтты.
[40] Соны айтып, Иса кол-аякларын оларга коьрсетти. [41] Олар
суьйингеннен, аьле де ыйнанмай, сейирсинип турганларында, Иса
олардан: «Бу ерде сизде кайдай болса да бир азык барма?» – деп
сорады. [42] Олар Ога бир кесек писирилген балык* узаттылар.
[43] Иса оны алыш, олардынъ коьзлери алдында ашады. [44] Сонъында
оларга: «Мен сиз бен аьле болган заманда, Мага багысланып
Мусадынъ Тауратында, пайхамбарлар ман Забур китапларында
язылганлардынъ баьриси толтырылмага тийисли деп, мине му-
нынъ акында айткан эдим».
[45] Сонда Сыйлы Язувларды анъласынлар деп, Иса олардынъ
акылын ашты. [46] «Мине сосы Язылганларга коьре, Масих азап

* Балык: бир кесек текстлерде «балык пан кавызлы бал».

шекпеге де, уьшинши куьнинде оьликлерден тирилмеге де керек
эди. 47 Солай ок Ерусалимнен баслап, баьри халкларга тевбеге
туьсуьв эм куьналарынынъ кеширилуьв хабары Онынъ аты ман
билдирилмеге керек болган. 48 Сиз, болсанъыз, бу ислердинъ
шаатларысыз. 49 Мен де Атамнынъ бермеге айтканын сизге йибе-
рермен. Ама сиз йогардан куьдиретти алганга дейим Ерусалим
каласында калынъыз», – деди.

Исадынъ коькке алынувы

50 Соны айтып, Иса оларды каладынъ тысына Бейтхинийге
дери шыгарды да, колларын коьтерип, оларга хайыр-дува этти.
51 Оларга хайыр-дува этетатаган шагында, олардан узаклай
берип, коькке коьтерилип баслады. 52 Олар Ога бас ийдилер эм
уьйкен суьйиниш пен Ерусалимге кайттылар. 53 Алладынъ уьйинде
дайым болып, Аллага шуькир этип турадылар.